FAGRAPPORT REISELIV OG NÆRINGSLIV

Konsekvensutredning for ny 420 kV ledning Sauda-Blåfalli

OPPDRAGSGIVER

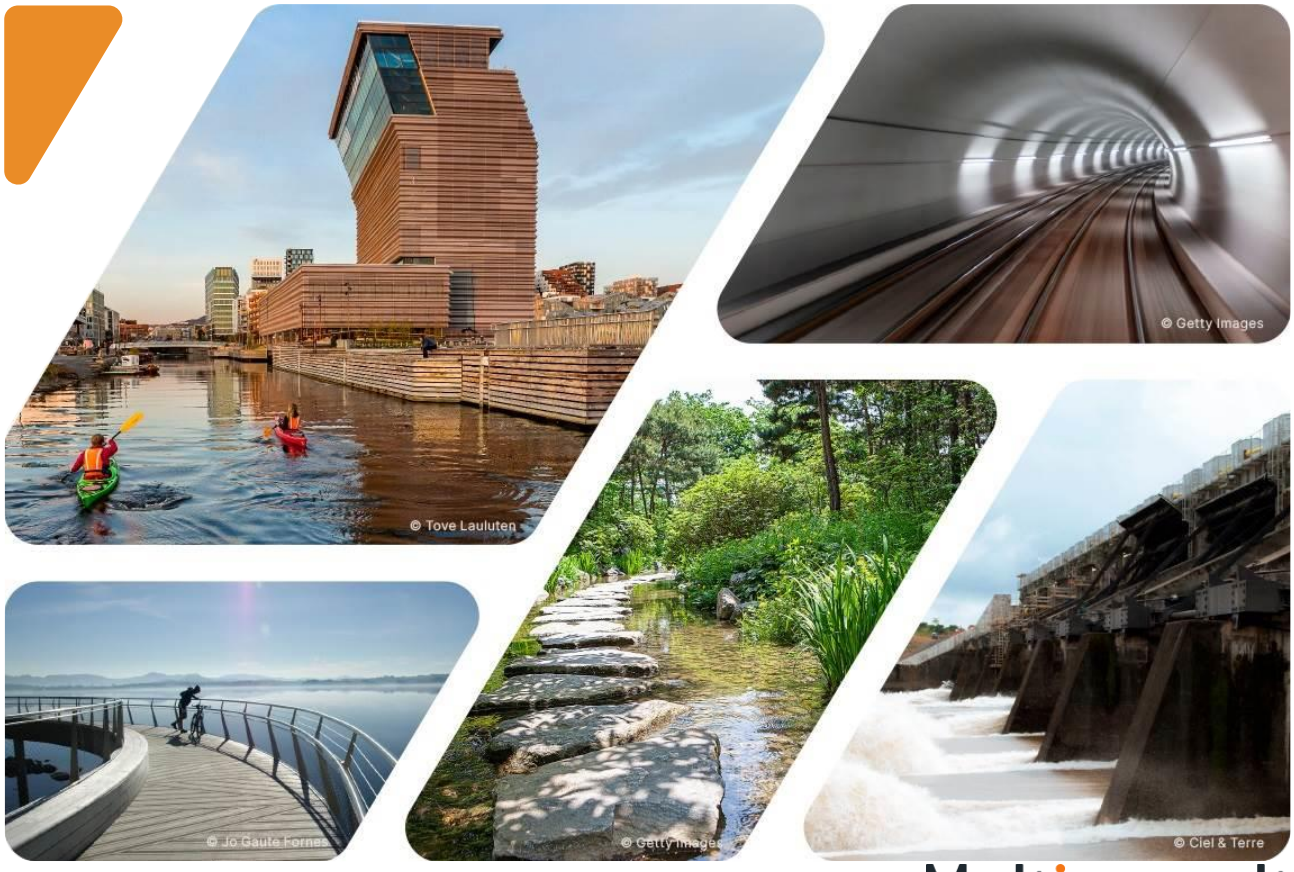
Statnett SF

EMNE

Fagrapport Reiseliv & Næringsliv og samfunnsinteresser

DATO / REVISJON: 15.01.2026/ 00

Dokumentkode: 10259533-01-TVF-RAP-002

Multiconsult

Dette dokumentet har blitt utarbeidet av Multiconsult på vegne av Multiconsult Norge AS eller selskapets klient. Klientens rettigheter til dokumentet er gitt i den aktuelle oppdragsavtalen eller ved anmodning. Tredjeparter har ingen rettigheter til bruk av dokumentet (eller deler av det) uten skriftlig forhåndsgodkjenning fra Multiconsult med mindre annet følger av norsk lov. Multiconsult påtar seg intet ansvar for bruk av dokumentet (eller deler av det) til andre formål, på andre måter eller av andre personer eller enheter enn det som er godkjent skriftlig av Multiconsult. Deler av dokumentet kan være beskyttet av immaterielle rettigheter og/eller eiendomsrettigheter. Kopiering, distribusjon, endring, behandling eller annen bruk av dokumentet er ikke tillatt uten skriftlig forhåndssamtykke fra Multiconsult eller annen innehaver av slike rettigheter med mindre annet følger av norsk lov.

Rapport

OPPDRAG	Konsekvensutredning for ny 420 kV ledning Sauda-Blåfalli	DOKUMENTKODE	10259533-01-TVF-RAP-002
EMNE	Fagrapport Reiseliv & Næringsliv og samfunnsinteresser	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	Statnett SF	OPPDRAGSLEDER	Pål Skovli Henriksen
KONTAKTPERSON	Ingvild Ytterdal	UTARBEIDET AV	Kjersti Rustad Kvisberg, Vilde Grønn Larsen, Hilde Eide
		ANSVARLIG ENHET	Multiconsult Norge AS, FE Geo, Vann og Miljø (GVM)

00	15.01.2026	Endelig rapport	KRK	LO	LO
00	20.11.2025	Første utkast	KRK, VGL	HE	HE
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

INNHOLDSFORTEGNELSE

1 Sammendrag 5
1.1 Utredningskrav 5
1.2 Kunnskapsgrunnlag 5
1.3 Sammenstilling av konsekvenser reiseliv 5
1.4 Sammenstilling av konsekvenser næringsliv og samfunnsinteresser 6
2 Beskrivelse av tiltaket 9
2.1 Bakgrunn 9
2.2 Nullalternativ 9
2.3 Tiltaksbeskrivelse generell 9
2.4 Tilleggsvirkninger som følge av fremtidig spenningsoppgradering (420 kV) av Sauda Gismarvik 1 og 2 13
3 Reiseliv 15
3.1 Metode og datagrunnlag 15
3.1.1 Definisjon og avgrensning 15
3.1.2 Datagrunnlag og -kvalitet 15
3.2 Verdi-, påvirkning og konsekvensvurdering 16
3.2.1 Definisjon av influensområdet 18
3.3 Områdebeskrivelse 18
3.3.1 Reiselivsnæringen og -attraksjoner i influensområdet 18
3.3.2 Reiselivets økonomiske betydning for kommunene 24
3.3.3 Hytteaktivitet 26
3.4 Verdi, påvirkning og konsekvens 27
3.4.1 Nullalternativet 27
3.4.2 Verdi, påvirkning og konsekvens for delområder 27
3.4.3 Variantvurdering – «bedre enn» eller «dårligere enn» hovedalternativene 33
3.4.4 Sammenstilling av konsekvenser 35
3.4.5 Tilleggsvirkninger som følge av fremtidig spenningsoppgradering (420 kV) av Sauda-Gismarvik 1 og 2 37
3.5 Avbøtende tiltak 38
3.6 Usikkerhet 39
3.7 Oppfølgende undersøkelser 39
4 Næringsliv og samfunnsinteresser 40
4.1 Metode og datagrunnlag 40
4.1.1 Influensområdet 40
4.1.2 Vurdering av mulige virkninger 40
4.1.3 Datagrunnlag og -kvalitet 40
4.2 Nøkkeltall for influensområdet 41
4.2.1 Rogaland fylke 41
4.2.2 Vestland fylke 42
4.2.3 Innbyggertall i kommunene 42
4.2.4 Regional og lokalt næringsliv og sysselsetting 43
4.2.5 Kommuneøkonomi og tjenestetilbud 46
4.3 Påvirkning og konsekvens 47
4.3.1 Nullalternativet 49
4.3.2 Virkninger på næringsliv og sysselsetting 49
4.3.3 Virkninger på kommunenes økonomi 52
4.3.4 Variantvurdering – «bedre enn» eller «dårligere enn» hovedalternativene 53
4.3.5 Sammenstilling av konsekvenser 56
4.3.6 Tilleggsvirkninger som følge av fremtidig spenningsoppgradering (420 kV) av Sauda-Gismarvik 1 og 2 58
4.4 Avbøtende tiltak 59
4.5 Usikkerhet 59
4.6 Oppfølgende undersøkelser 59
5 Referanser 60

1 Sammendrag

1.1 Utredningskrav

Utredningen er utført av Multiconsult av rådgivere Kjersti Rustad Kvisberg, Vilde Grønn Larsen og Hilde Eide. Utredningen er gjort i tråd med utredningsprogrammet for prosjektet for tema reiseliv. Selv om næringsliv og samfunnsinteresser ikke er en del av utredningsprogrammet, utredes dette temaet likevel på forespørsel av tiltakshaver, basert på forslag til utredningsprogram for lokalt og regionalt næringsliv fra melding om tiltaket.

1.2 Kunnskapsgrunnlag

Fagrapporten beskriver reiselivet og næringslivet i influensområdet og hvordan det foreslåtte tiltaket vil påvirke disse temaene. Konsulenten har hatt dialog med relevante interessenter innen reiseliv, næringsliv og de berørte kommunene, som er presentert under hvert tema, samt innhentet annen informasjon og statistikk relevant for temaene. Grunnlaget for vurderingene, herunder også datagrunnlaget, vurderes å være godt.

1.3 Sammenstilling av konsekvenser reiseliv

Influensområdet er Sauda, Etne og Kvinnherad kommuner. Reiselivsnæringen i kommunene har middels til stor verdi (Sauda og Etne), og stor verdi (Kvinnherad). Næringen er et satsingsområde for kommunene, og har opplevd vekst de siste årene. Landskap og natur har en sentral verdi i reiselivstilbudet og i markedsføringen av kommunene og regionen som turistdestinasjon, med Folgefonna, Hardangerfjorden, Åkrafjorden og turområder sommer og vinter som tiltrekker turister både fra regionen, nasjonalt og internasjonalt. Reiselivet er imidlertid mindre utviklet i nærhet til tiltaksområdet.

Det er identifisert enkelte reiselivsaktører og -attraksjoner ved traséalternativene, derunder et skisenter i Kvinnherad, lokale turtilbydere i Åkra og DNT Storvassbu. Synlighet og mulig påvirkning på aktørene gjør at konsekvensene av tiltaket vurderes å være noe negative samlet for anleggs- og driftsfasen for reiselivet i kommunene for samtlige alternativ. Variantene 1-4 er vurdert som like sine respektive hovedalternativer.

Sammenstilling av konsekvenser for alternativene er vist i Tabell 1-1 for reiseliv. Traséalternativene A til D rangeres sammen med nullalternativet fra 1 til 5, der 1 er alternativet vurdert til minst negativ konsekvens.

Tabell 1-1 Samlet vurderingstabell for tema reiseliv for linjekorridorer Sauda-Blåfalli. Identisk som Tabell 3-10.

Delområder	**Alt. 0**	**Alt. A**	**Alt. B**	**Alt. C**	**Alt. D**
Sauda	0	-1	-1	-1	-1
Etne	0	-1	-1	-1	-1
Kvinnherad	0	-2	-2	-2	-2
Samlet vurdering	***Ubetydelig konsekvens***	***Noe negativ konsekvens***	***Noe negativ konsekvens***	***Noe negativ konsekvens***	***Noe negativ konsekvens***
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	Per definisjon ingen konsekvens	Overvekt av delområder med noe	Overvekt av delområder med	Overvekt av delområder med noe	Overvekt av delområder med

		negativ konsekvens.	noe negativ konsekvens.	negativ konsekvens.	noe negativ konsekvens.
Rangering	*1*	3	2	5	4
Begrunnelser for rangering	Ingen negativ konsekvens gjør referansealternativet best rangert. Alle alternativene har noe negativ konsekvensgrad.	Samme antall med noe negativ og en negativ. Går nærmest Fjellhaugen skisenter med turområder og hytter.	Samme antall med noe negativ og en negativ. Går nærmest Åkra med lokale turismetilbydere.	Samme antall med noe negativ og en negativ. Går nærmest Fjellhaugen skisenter med turområder og hytter. Synlighet fra DNT Storvassbu.	Samme antall med noe negativ og en negativ. Synlighet fra DNT Storvassbu. Går nærmest Åkra med lokale turismetilbydere.
Variant 1: Espeland	0	Likt			
Variant 2: Hellaugvatnet	0	Likt			
Variant 3: Åkrafjorden	0	Likt			
Variant 4: Bergstølvatnet	0		Likt		Likt

1.4 Sammenstilling av konsekvenser næringsliv og samfunnsinteresser

Influensområdet er Sauda, Etne og Kvinnherad kommuner for deltema kommuneøkonomi, samt både kommunene og Rogaland og Vestland fylker for deltema næringsliv og sysselsetting.

Påvirkning på sysselsetting av prosjektet er forventet å være liten positiv i anleggsfasen, hvor lokale aktører kan bidra til arbeidsintensive oppgaver som grunnarbeider og linestrekking, samt til overnatting og andre servicebehov. I driftsfasen vurderes sysselsettingseffektene som ubetydelige. For fylket vurderes sysselsettingseffektene i både drifts- og anleggsfasen som ubetydelige. De kommunale inntjeningene fra eiendomsskatt på ledning Sauda-Blåfalli kan gi positiv konsekvens for Sauda og Etne kommune. Variantene 1-4 er vurdert som like sine respektive hovedalternativer.

Sammenstilling av konsekvenser for alternativene er vist i Tabell 1-2. Traséalternativene A til D rangeres sammen med nullalternativet fra 1 til 5, der 1 er alternativet vurdert til minst negativ konsekvens.

Tabell 1-2 Samlet vurdering av påvirkning og konsekvens for tema næringsliv og samfunnsinteresser. Identisk som Tabell 4-5.

Deltema	Alt. 0	Alt. A	Alt. B	Alt. C	Alt. D
Kommunenes næringsliv og	0	1+	1+	1+	1+

sysselsetting - anleggsfase					
Kommunenes næringsliv og sysselsetting - driftsfase	0	0	0	0	0
Fylkenes næringsliv og sysselsetting - anleggsfase	0	0	0	0	0
Fylkenes næringsliv og sysselsetting - driftsfase	0	0	0	0	0
Sauda - Kommuneøkonomi	0	1+	1+	1+	1+
Etne - Kommuneøkonomi	0	1+	1+	1+	1+
Kvinnherad - Kommuneøkonomi	0	0	0	0	0
Samlet vurdering	***Ubetydelig***	***Positiv***	***Positiv***	***Positiv***	***Positiv***
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	Ingen konsekvens	Kun positiv og ubetydelig konsekvens	Kun positiv og ubetydelig konsekvens	Kun positiv og ubetydelig konsekvens	Kun positiv og ubetydelig konsekvens
Rangering	*2*	*1*	*1*	*1*	*1*
Begrunnelser for rangering		Alle traséalternativ er like for fagtemaet	Alle traséalternativ er like for fagtemaet	Alle traséalternativ er like for fagtemaet	Alle traséalternativ er like for fagtemaet
Variant 1: Espeland	0	Likt			
Variant 2: Hellaugvatnet	0	Likt			
Variant 3: Åkrafjorden	0	Likt			
Variant 4: Bergstølvatnet	0		Likt		

2 Beskrivelse av tiltaket

2.1 Bakgrunn

Statnett SF har som eier og tiltakshaver igangsatt planlegging og prosjektering av oppgradering av eksisterende 300 kV ledning mellom Sauda i Sauda kommune og Samnanger i Kvam kommune. Oppgraderingen av linjene krever ny transformatorstasjon i Blåfalli på Matre i Kvinnherad kommune. Konsekvensutredningene (KU) er delt i fire, hver med egne fagrapporter og hovedrapport:

- KU av ny 420 kV Sauda-Blåfalli – linjekorridorer
- KU av ny Blåfalli stasjon med tilkoblingslinjer
- KU av ny 420 kV Blåfalli-Samnanger – linjekorridorer
- KU av massefyllinger for ny Blåfalli stasjon

Foreliggende rapport er 10259533-01-TVF-RAP-002 for KU av ny 420 kV Sauda-Blåfalli – linjekorridorer. Se hovedrapport for KU av ny 420 kV Sauda-Blåfalli – linjekorridorer 10259533-01-TVF-RAP-001 for utdyping av bakgrunn.

2.2 Nullalternativ

Nullalternativet omfatter nødvendig vedlikehold for å opprettholde fortsatt sikker drift i eksisterende anlegg, samt 1:1 utskiftning av komponenter ved endt levetid for disse. Oppgraderingen av Blåfalli stasjon er nødvendig som følge av behovet for oppgradering av linjenettet til 420 kV spenning. Nullalternativet ansees derfor ikke som et realistisk alternativ.

Tiltak og vedtatte planer som inngår i nullalternativet er nærmere beskrevet i «Hovedrapport Konsekvensutredninger for ny 420 kV ledning Sauda-Blåfalli», Multiconsultrapport nr. 10259533-01-TVF-RAP-001 (her etter benevnt KU-hovedrapport).

2.3 Tiltaksbeskrivelse generell

Tiltaket som konsekvensutredes er fire gjennomgående traséalternativ for ny 420 kV luftledning mellom Sauda transformatorstasjon i Sauda kommune (Rogaland fylke) og Sengjanuten like sør for eksisterende Blåfalli stasjon på Matre i Kvinnherad kommune. Alternativene er omtalt som alternativ A, B, C og D, se Figur 2-1.

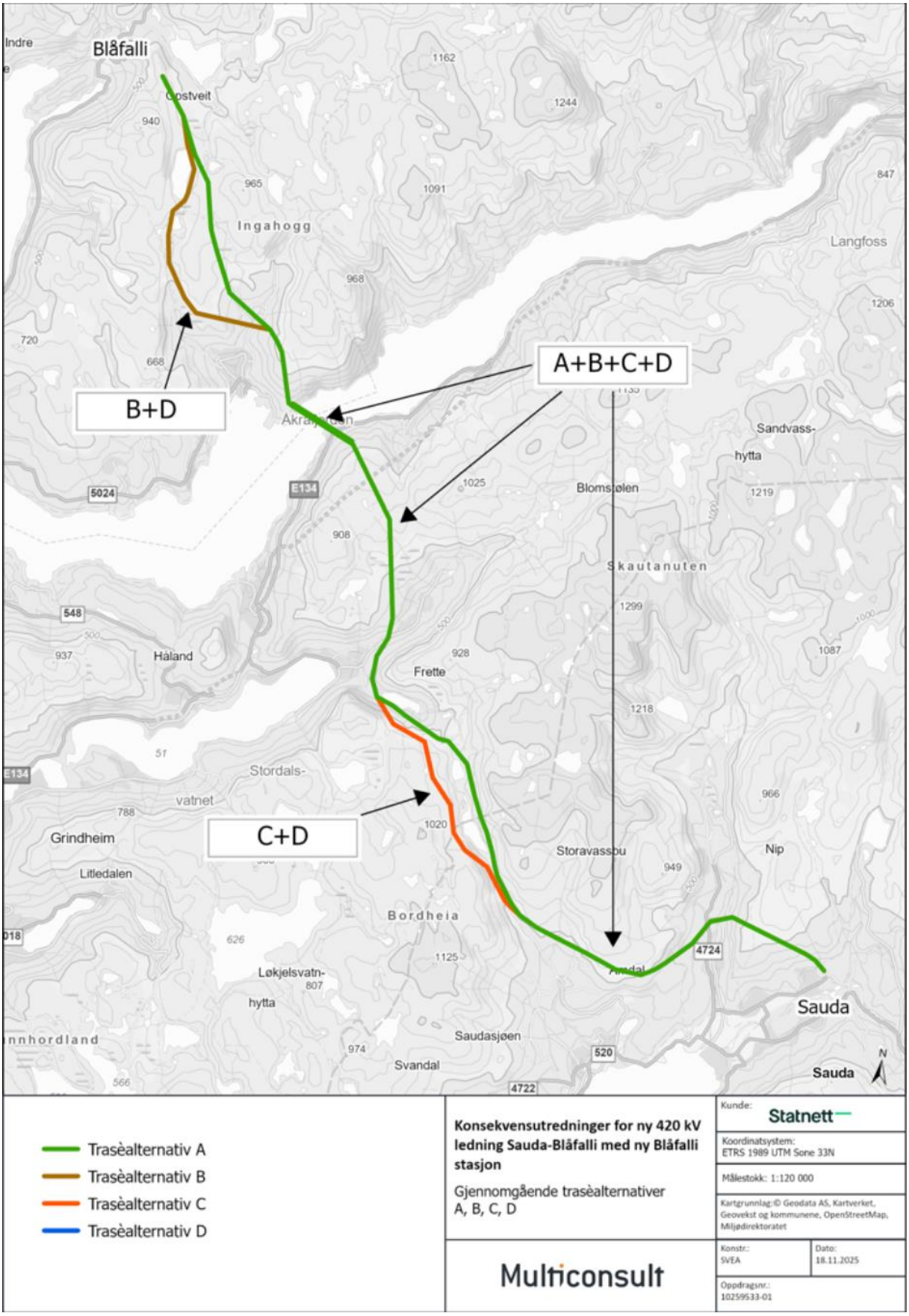
De fire korridorene sammenfaller i sin helhet på to delstrekninger: fra Sauda til Nordstødalen og fra Frette til Åkra, og går i to ulike løp på delstrekningene fra Nordstødalen-Frette og fra Åkra-Sengjanuten. Kombinasjonsmulighetene gir til sammen fire gjennomgående korridor-alternativer.

Det er i tillegg gjort vurderinger av varianter for linjeføring på fire mindre delstrekk; ved Espeland (Sauda kommune) (V1), Hellaugvatnet (Etne kommune) (V2), fjordkryssing over Åkrafjorden (Etne og Kvinnherad kommuner) (V3) og ved Bergstølvannet (Kvinnherad kommune) (V4), se Figur 2-2.

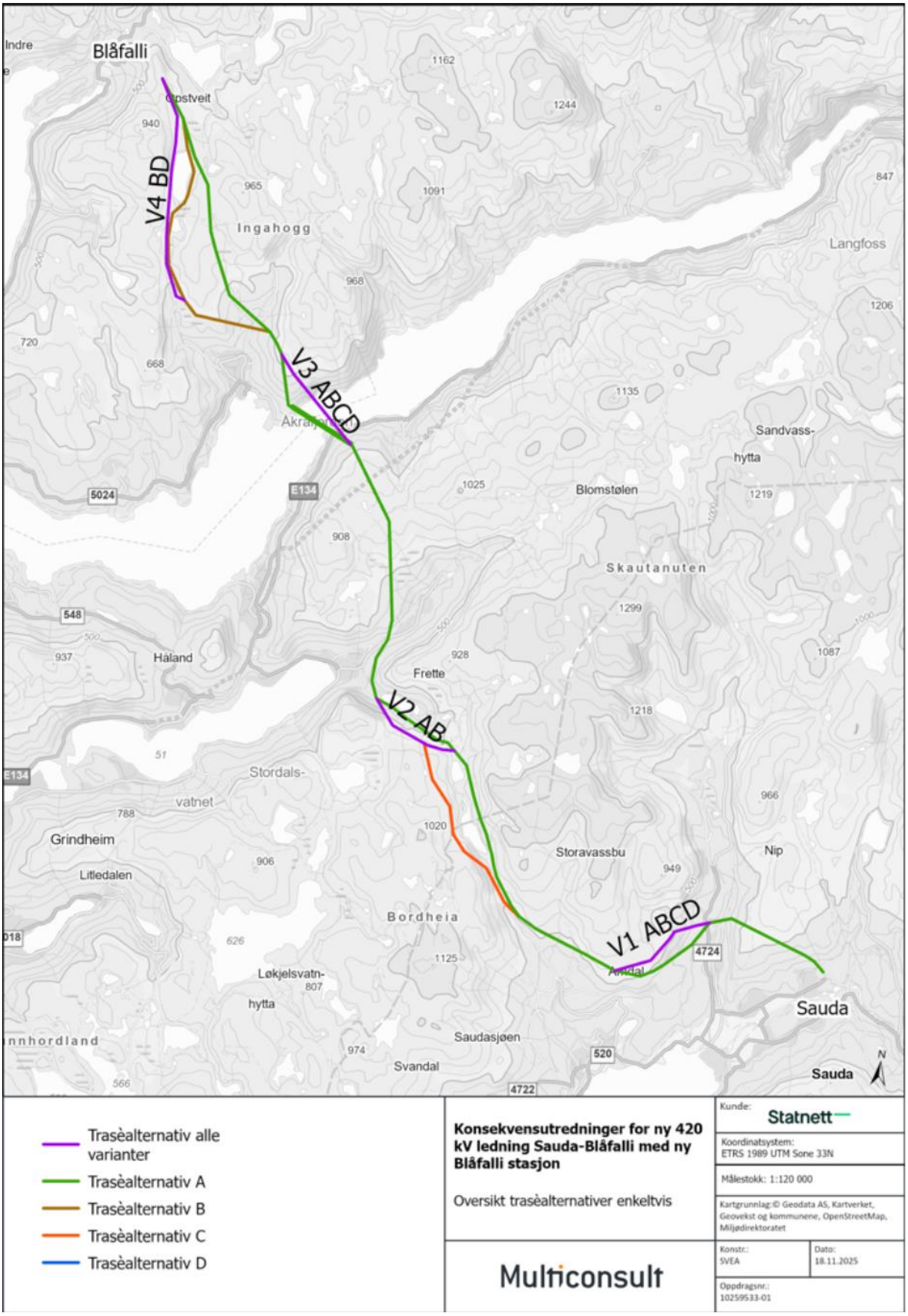
Tilkomst til tiltaksområdet krever noe ulik grad av etablering av riggområder og anleggsveier. De fleste av adkomstveiene vil være midlertidige. Flere steder vil det være aktuelt å benytte seg av eksisterende veinett.

Eksisterende 300 kV mellom Sauda transformatorstasjon og Blåfalli koblingsstasjon skal rives når ny 420 kV ledning er spenningssatt. Rivingen inngår i tiltaket som del av utredningsgrunnlaget.

Se KU- hovedrapport for detaljert beskrivelse av tiltaket, jf. over. Mastetyper, fundamentering av master, ryddebelte, byggeforbudssoner, transportløsninger i anleggsfasen, samt riving og omlegging av eksisterende anlegg er også beskrevet i KU-hovedrapport.

Figur 2-1: Lokalisering av de fire gjennomgående korridorene som utredes for ny 420 kV ledning Sauda-Blåfalli. Korridorene er betegnet A, B, C og D.

Figur 2-2: Lokalisering av de fire variantene som sammenliknes med en eller flere hovedkorridorer (A, B, C, og/eller D) på deler av strekningen Sauda-Sengjanuten. Variantene er betegnet V1, V2, V3 og V4.

2.4 Tilleggsvirkninger som følge av fremtidig spenningsoppgradering (420 kV) av Sauda Gismarvik 1 og 2

Det finnes ingen nasjonal metodikk for vurdering av tilleggsvirkninger iht. krav angitt i utredningsprogrammet. For å sikre en systematisk og etterprøvbar tilnærming, er det valgt en trinnvis vurdering basert på «bestillingen» i utredningsprogrammet, se under. Det er satt opp to skalaer som kategoriserer 1) negative tilleggsvirkninger og 2) endret konsekvensgrad som følge av de ulike traséalternativene for ny 420 kV Sauda-Gismarvik, se Tabell 2-1 og Tabell 2-2 under. For ny 420 kV Sauda-Gismarvik skal det vurderes tre alternative traseer, hhv. 1.0, 2.0, 3.0 samt en variant, se Figur 2-3.

Vi har valgt følgende fremgangsmåte for vurdering av tilleggsvirkninger:

Trinn 1: Vurdere tilleggsvirkninger og påvirkning på konsekvensgrad per fagtema.

i. Vurdere nivå av tilleggsvirkninger for hvert enkelt fagtema gitt ulike traséalternativer for Sauda-Gismarvik 1og 2.

ii. Vurdere i hvilken grad de ulike traséalternativene for Sauda-Gismarvik 1 og 2 vil endre samlet konsekvens for ny 420 kV Sauda-Blåfalli for det enkelte fagtemaet.

Trinn 2: Sammenstille nivå av tilleggsvirkninger for alle fagtemaer og vurdere i hvilken grad dette påvirker samla konsekvensgrad (foretas i KU hovedrapport).

Skalaene som er satt opp er firedelt, og basert på «trafikklysmodell» og bruk av faglig skjønn. Nivåene på påvirkning vurderes med utgangspunkt i M-1941 og V712, både for vurdering av de enkelte fagtema, og for sammenstilling av alle fagtemaene.

Vurderingene er ikke å anse som en forenklet konsekvensutredning av nye linjer fra Sauda til Gismarvik. Vurderingene er kun knyttet til hvordan fremføring av 2 ekstra 420 kV ledninger fra Sauda til Hovås vil påvirke konsekvensene for Sauda-Blåfalli-linja, og da på delområdenivå. Eventuelle positive virkninger av fremtidig riving av eksisterende linjer på strekningen Sauda-Gismarvik er følgelig ikke inkludert i vurderingene.

Tabell 2-1: Skala for vurdering av tilleggsvirkninger for ny 420 kV Sauda-Blåfalli som følge av ny 420 kV Sauda-Gismarvik.

Store negative tilleggsvirkninger	En del negative tilleggsvirkninger	Noe negative tilleggsvirkninger	Likt

Tabell 2-2: Skala for vurdering av grad av endret konsekvensgrad for Sauda-Blåfalli som følge av ny 420 kV Sauda-Gismarvik.

Konsekvensgrad forverres med to nivåer eller mer	Konsekvensgrad forverres med ett nivå	Noe verre men ikke endret konsekvensgrad	Likt

Figur 2-3: Traséalternativer for første del av strekningen av ny 420kV ledning Sauda-Gismarvik vist sammen med utreda alternativer for ny 420 kV ledning fra Sauda-Blåfalli.

3 Reiseliv

3.1 Metode og datagrunnlag

Det foreligger lite etablert metodikk for konsekvensutredninger av reiseliv. Derfor er metoden som beskrives her utviklet av Multiconsult, og bygger på systemet i Miljødirektoratets veileder M-1941. Påvirkning og konsekvens fra stasjonsalternativene sammenlignet med nullalternativet, vurderes først. Fargekoder for verdier, påvirkning og konsekvenser inkludert konsekvensvifte for sammenstilling av verdi og påvirkning til konsekvens, følger overordnet KU-metodikk omtalt i vedlegg til hovedrapporten (se kapittel 3.2). I tråd med NVE sitt utredningsprogram vil utredningen av reiselivet bygge på informasjon fra sammenfallende fagrapporter, blant annet landskap, friluftsliv, kulturminner og naturmangfold. (Aas, Museth, & Tangeland, 2006)

3.1.1 Definisjon og avgrensning

Denne utredningen følger NVE sin definisjon av reiseliv: «Med begrepet reiseliv mener vi her den økonomiske siden ved turisme, som er knyttet til salg av varer og tjenester til folk på reise. Reiselivsnæringen brukes ofte som en samlebetegnelse for fem ulike bransjer: Overnatting, servering, transport, opplevelser og formidling. Bransjen er preget av mange små aktører. Reiselivsbedriftene har til felles at de på ulike måter leverer tjenester til turister.» (Norges vassdrags- og energidirektorat, 2022)

3.1.2 Datagrunnlag og -kvalitet

Utredningen er basert på foreliggende informasjon som i hovedsak er hentet fra kildene i Tabell 3-1. Konsulterte interessenter i kildeoversikten representerer de interessentene som har ønsket å gi innspill til utredningen, og ikke den fullstendige listen over interessenter som har blitt kontaktet. Øvrig datagrunnlag anses generelt som godt.

Tabell 3-1: Kilder til utredning av turisme og reiseliv.

#	Kilde	Datatype
1	www.ssb.no	Diverse nøkkeltall for sysselsetting og kommuneøkonomi i det lokale og regionale influensområdet.
2	www.nav.no	Arbeidsmarkedsstatistikk for kommunene og fylket
3	Berørte kommuner	Årsrapporter inkl. driftsregnskap Høringsuttalelser og innspill hentet fra kommunenes postmottak/-arkiv i forbindelse med andre pågående prosjekter for oppgradering av kraftnettet i regionen. Kommunale utviklingsplaner som omfatter den lokale reiselivsnæringen Teams-møte og innspill per e-post angående lokale og regionale nærings- og reiselivsinteresser: Sauda kommune v/ daglig leder i Sauda næringsutvikling KF og mulighetsutvikler i Sauda næringsutvikling KF Etne kommune v/ ordfører og kommunalsjef utvikling og drift

		Kvinnherad kommune v/ rådgiver reiseliv, næringssjef og kommunalsjef
4	Berørte fylkeskommuner	Plandokumenter for regional næringsutvikling, inkludert reiseliv.
5	Åkrafjordtunet og Åkrafjord Oppleving	Teams-møte med styreleder og daglig leder i Åkrafjord Oppleving og Åkrafjordtunet, angående lokale (Etne kommune) og regionale reiselivsinteresser.
7	Visit Sunnhordaland og Geopark Sunnhordaland	Kommunikasjon med daglig leder for Geopark, og reiselivsansvarlig i Visit Sunnhordaland, og innspill per epost vedrørende regionale og lokale reiselivsinteresser.
8	NHO Reiseliv	Statistikk for lokal og regional verdiskaping og sysselsetting
9	Utredningsgruppen i Multiconsult	Erfaringer og lokalkunnskap fra ulike fageksperter.

3.2 Verdi-, påvirkning og konsekvensvurdering

Kriterier for verdsetting av reiselivet er vist i Tabell 3-2.

Tabell 3-2: Verdikriterier for tema reiseliv.

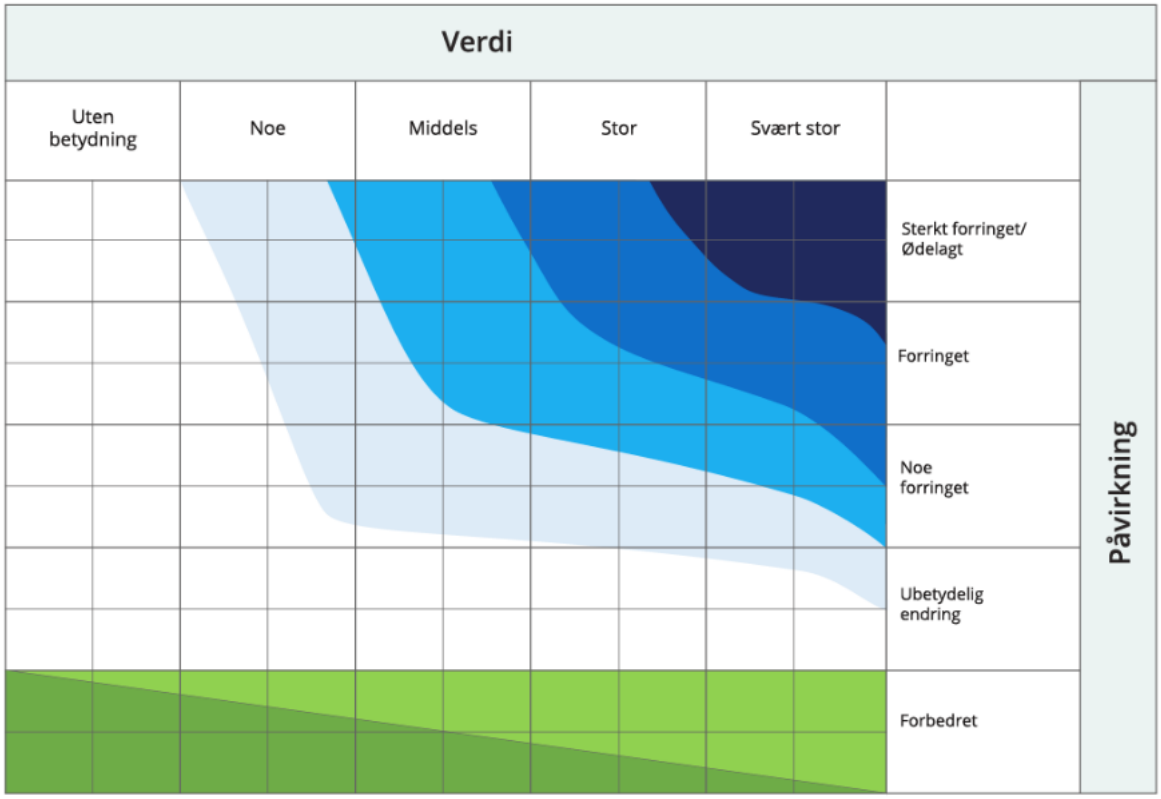
Verdi	Kriterier
Stor/svært stor	Flere og ulike næringsaktører. Mange markeder og segmenter til stede, både nasjonale og utenlandske besøkende. Attraksjoner og næringsaktører av nasjonal betydning. Næringen av stor betydning for kommunene i området. Område som er vesentlig for ivaretaking av det norske reiselivsproduktet og nasjonalt viktige reiselivsdestinasjoner hvor landskapet eller naturen er en vesentlig del av attraksjonen.
Middels	Signifikant næring med flere bedrifter. Varierte markeder som besøker ulike attraksjoner. Hovedsakelig hjemmemarkedet. Område som er vesentlig for ivaretaking av det regionale eller lokale reiselivsproduktet, og regionalt og lokalt viktige reiselivsdestinasjoner hvor landskapet eller naturen er en vesentlig del av attraksjonen.
Noe	Lite utviklet næring med enkeltbedrifter som kan ha en viss lokal betydning. Få gjester. Hovedsakelig regionale markeder. Andre reiselivsdestinasjoner der landskap eller natur er en vesentlig del av attraksjonen.
Uten betydning	Ingen reiselivsnæring og ingen turister.

Der det er faglige forutsetninger for å kvantifisere forventede virkninger har Tabell 3-3 tjent som veiledende i vurderingene. Vurdering av virkninger er, der det er faglig belegg for det, gjort på kvalitativt grunnlag etter konsulentens skjønn.

Tabell 3-3: Påvirkningskriterier for tema reiseliv.

Virkning	Kriterier
Ødelagt/sterkt forringet	Tiltaket vil i stor grad redusere mulighetene for vekst og utvikling innen næringen.
Forringet	Skadevirkningene er merkbare og betydelige, men først og fremst for deler av området eller en gren av næringen, mens andre i mindre grad påvirkes negativt.
Noe forringet	Tiltaket vil ha mindre, oftest lokale og avgrensede skadevirkninger for næringen.
Ubetydelig endring	Tiltaket har ingen/ubetydelige virkninger for dagens eller framtidig aktivitet i området.
Noe forbedret	Tiltaket vil ha små positive virkninger for dagens eller framtidig aktivitet i området.
Vesentlig forbedret	Tiltaket vil ha middels positive virkninger for dagens eller framtidig aktiviteter i området.
Sterkt forbedret	Tiltaket vil ha store positive virkninger for dagens eller framtidig aktivitet i området.

Konsekvenser av tiltaket er utledet ved å sammenholde verdi mot påvirkning i Figur 3-1.

Figur 3-1: Konsekvensvifte iht. M-1941 (Miljødirektoratet, 2023).

3.2.1 Definisjon av influensområdet

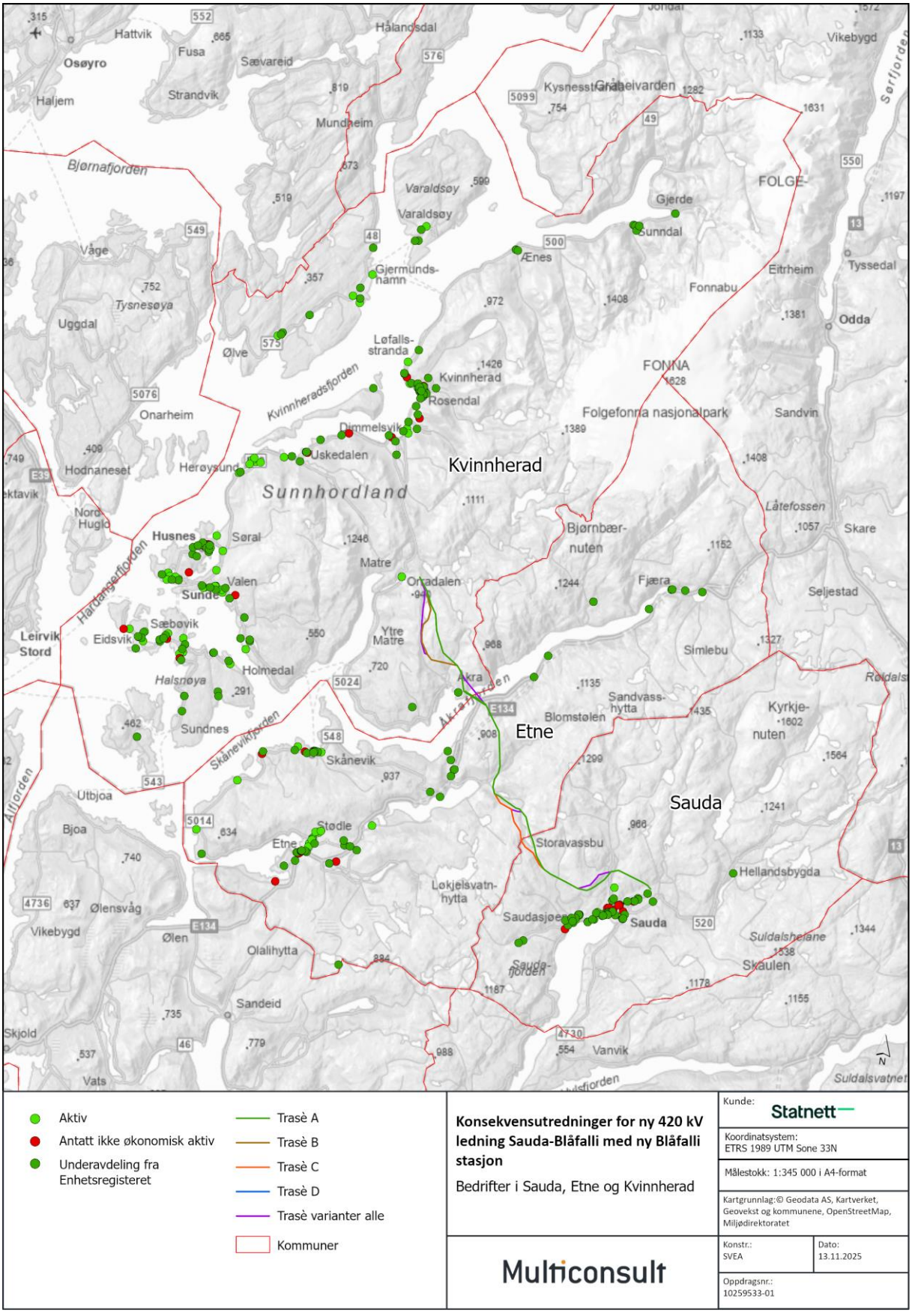
De omsøkte utbyggingsalternativene ligger i Sauda kommune i Rogaland fylke, og kommunene Etne og Kvinnherad i Vestland fylke. Tiltakets virkning på en eller flere lokale reiselivsaktører eller attraksjoner kan potensielt føre til ringvirkninger for reiselivsnæringen i et større område. For virkninger på regionale og lokale reiselivsaktører, samt attraksjoner, er influensområdet de respektive kommunene.

3.3 Områdebeskrivelse

3.3.1 Reiselivsnæringen og -attraksjoner i influensområdet

Reiselivsbransjen og attraksjoner innenfor de tre områdene er omtalt nedenfor. Felles for alle de tre områdene er at den lokale og regionale reiselivsnæringen i stor grad bygger på naturopplevelser knyttet til fjellheimen og fjordene i regionen. Friluftsaktiviteter som fjellturer, sykkelturer, laksefiske og rideturer i naturskjønne omgivelser utgjør en vesentlig del av attraksjonen for besøkende. Fjellområdene mellom Åkrafjorden og Sauda er spesielt populære for fjellturer, som i stor grad organiseres på privat initiativ. Denne bruken av influensområdet utredes i 10259533-01-RIM-RAP-002 Fagrapport friluftsliv (*fagrapport friluftsliv*).

Figur 3-2 viser lokasjonen til 500 organisasjoner og selskap med reiselivs- og aktivitetsrelatert drift i de tre kommunene. Forretningsadressen bedriftene vises som fargede punkter. Kartillustrasjonen viser også traséalternativene A-D mellom Sauda og Blåfalli. I alle de tre kommunene som ligger innenfor influensområdet består reiselivsnæringen av en kombinasjon av etablerte aksjeselskaper og enkeltmannsforetak. For sistnevnte er reiseliv ofte en tilleggsnæring. Som det fremgår Figur 3-2 er majoriteten av reiselivsaktører sentrert rundt fjordnære sentrum i hver kommune, Sauda ved Saudasjøen, Etne sentrum, på Halsnøya og Husnes sørvest i Kvinnherad samt i Rosendal i Kvinnherad. Ellers er reiselivsbedriftene i regionen relativt spredt. Det er noen få punkter langs traséalternativene i Sauda, Åkra og Matre.

Figur 3-2: Bedrifter innen relevante næringsgrupperinger i Sauda, Etne og Kvinnherad samt traséalternativer.

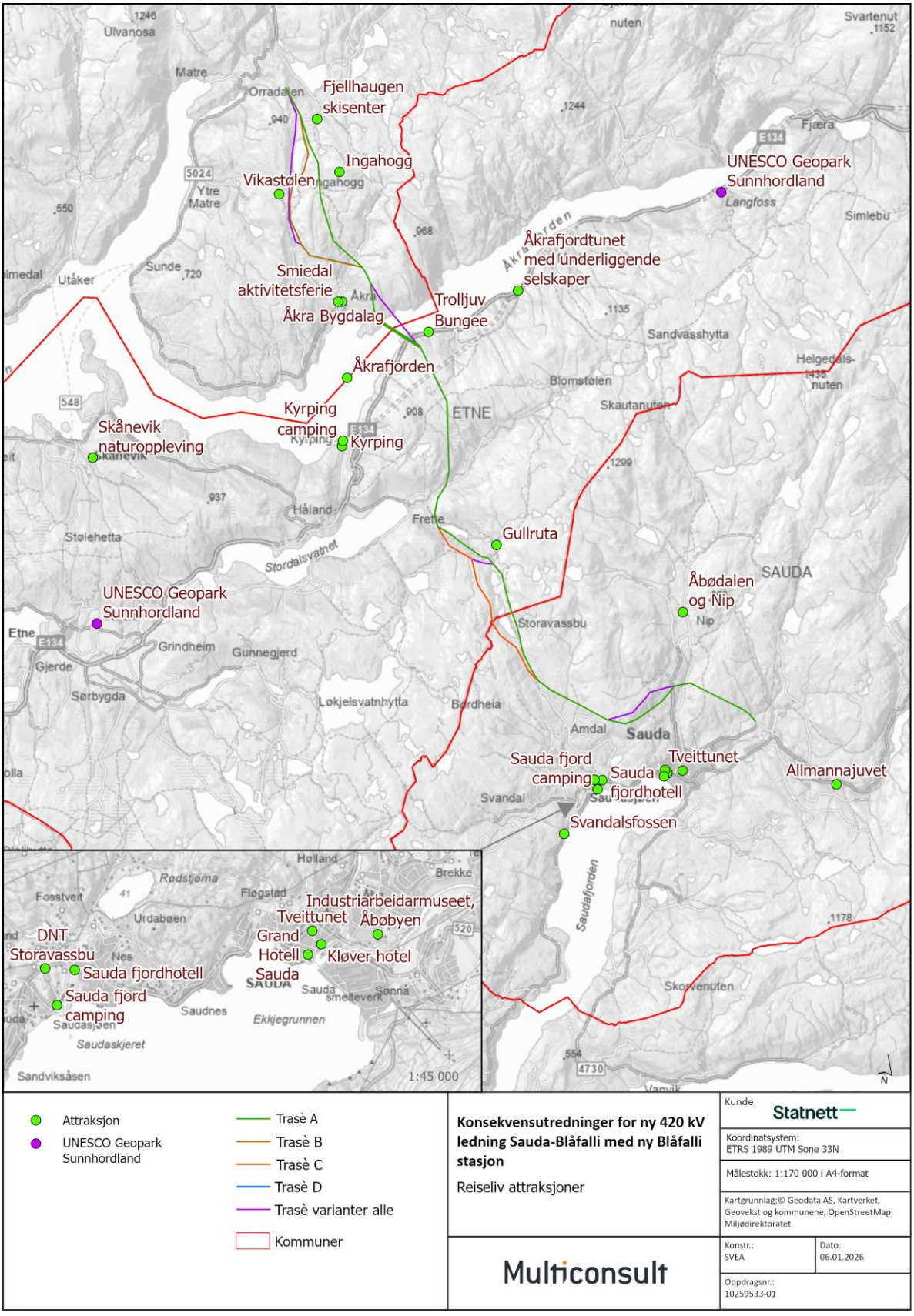
I alle områdene er friluftslivet en sentral del av attraksjonen. Tabell 3-4 viser en oversikt over de viktigste attraksjonene og aktørene innenfor reiselivsnæringen som ligger nærmere traséalternativene i de tre kommunene. Aktørene og attraksjonene er de samme som fremgår på kartet i Figur 33, og er nevnt i tilfeldig rekkefølge.

Tabell 3-4: Oversikt over reiselivsattraksjoner og -aktører i influensområdet.

Navn	Kommune	Beskrivelse
Sauda fjordhotell	Sauda	Overnattingssted i Sauda sentrum.
Åbødalen og Nip	Sauda	Populært friluftsområde for fjell- og skiturer både i sommer- og vintersesongen. Et av de største hytteområdene i kommunen.
Nasjonal turistveg	Sauda	Turistvegen går mellom Oanes ved Lysefjorden og Håra, og er 260 km lang. Fra Lovra i Suldal deler den seg i to, der et strekk går til Sauda (fv. 520), med en avstikker til Ropeid. Svandalsfossen og Allmannajuvet er attraksjoner langs vegen gjennom Sauda.
Kløver hotel	Sauda	Overnattingssted i Sauda sentrum.
Sauda fjord camping	Sauda	Overnattingssted i Sauda sentrum.
Tveittunet	Sauda	Bygdetun i Sauda. Utsyn over Sauda og fjorden.
Grand Hotell Sauda	Sauda	Overnattingssted i Sauda.
Åbøbyen industriarbeider-museum	Sauda	Utstillinger om arbeidernes liv i Sauda i 1920 og 1960
Trolljuv Bungee	Etne	Tilbyr bungeejump ved Trolljuvet langs E134 ved Åkrafjorden. Midlertidig stengt.
Kyrping	Etne	Gammelt (nedlagt) handelssted
Kyrping camping	Etne	Campingplass i Kyrping i Etne.
Åkrafjorden	Etne/Kvinnherad	Åkrafjorden tilbyr et spektakulært fjordlandskap. Det er særlig indre del av fjorden med natur- og kulturlandskap og Langfossen som er den største attraksjonen. Her tilbys cruiseturer. Denne type trafikk går på forespørsel også til andre destinasjoner, som Skånevik. Del av UNESCO Global Geopark Sunnhordland.
Langfossen	Etne	612 meter høyt fossefall i Vaulaelva i Etne kommune. Renner ut på sørsida av den innerste delen av Åkrafjorden.

Skånevik naturoppleving	Etne/Kvinnherad	Aktivitets- og opplevelsesleverandør basert i Skånevik. Spesialisert på varierte og tilrettelagde villmarksopplevelser i og rundt Skånevik. Herunder seilturer med det tradisjonelle seilfartøyet Seladon i Skjærgården rundt Sunnhordaland. Tilbyr gjennom samarbeidspartnere også guider for fiske i sjø, elv og innlandsfiske (vanligvis Skånevikfjellet og Etnefjellet, elvefiske i mindre vassdrag, laksefiske i Etneelva m.m.). Ikke markert i kartet.
Fjellhaugen skisenter	Kvinnherad	Skisenter med 5 km lysløyper og alpinanlegg med eget barneskitrekk, akebakke og område for skilek. Utgangspunkt for kvistede, oppkjørte turløyper.
Åkrafjordtunet med underliggende selskaper	Etne	Blant annet Åkrafjord Oppleving
DNT Storavassbu	Sauda	Selvbetjent DNT-hytte med totalt 34 sengeplasser, først bygget I 1989. En del av rutenettet i Etnefjellene og SignaTuren “Gullruta”.
Gullruta	Etne	SignaTur i Etne- og Saudafjellene. Går fra Korlevoll i Ullensvang kommune til Olalia i Ølen kommune.
Smiedal aktivitetsferie	Kvinnherad	Gårds-/aktivitetsferie i Åkra. Tilbyr rideturer, overnatting i lavvo eller hytte, fisketurer i fjellvann og fjord, tradisjonsrik mat, og andre aktiviteter tilknyttet gården og gårdselva. Benytter bl.a. Åkrastølen og Vikastølen som turmål.
Vikastølen	Kvinnherad	Mål for heste- og fotturer
UNESCO Geopark Sunnhordaland	Kvinnherad og Etne	Geopark med status som UNESCO Global Geopark med over 60 lokaliteter i Sunnhordland, bl.a. i Kvinnherad og Etne. På kartet vises Langfoss og Etneterassen.
Ingahogg	Kvinnherad	Fjellområde og kulturminnested

Videre viser Figur 33 de samme bedriftene og attraksjonene som Tabell 3-4 over. Merk at traséalternativene i figuren overlapper, dvs. der BCD ikke synes følger alternativene traséalternativ A. Se tiltaksbeskrivelse i hovedrapport for mer inngående beskrivelse av traséene for linjekorridorene.

Figur 33: Reiselivsbedrifter og -attraksjoner mellom Sauda og Blåfalli med traséalternativer A-D og varianter.

Sauda kommune

Sauda kommune er en del av destinasjonsselskapet Ryfylke. Kommunen har varierte ski- og fotturløyper samt tilrettelagte muligheter for bading og båtliv på fjorden. Nasjonal turistveg Ryfylke (rv 520) går forbi Sauda og noen av de største attraksjonene i kommunen, som Allmannajuvet og Svandalsfossen. Kommunen har derfor en stor grad av gjennomgangstrafikk primært i sommermånedene ettersom veien over fjellet kun er åpen fra mai til oktober. Sauda kommune jobber med å videreutvikle kommunen til å bli en helårsdestinasjon. (Sauda kommune, 2017) Reiselivsnæringen i Sauda vokste med rundt 2 prosent årlig i perioden 2009-2019, samtidig som utleie av hytter og boliger har økt. Yrkesreisende stod for 70 prosent av kommersielle gjestedøgn i kommunen i 2019, delvis påvirket av høyt aktivitetsnivå knyttet til oppgraderinger av kraftlinjer i området. Av totale gjestedøgn, utgjorde hytteturister over 80 prosent av gjestedøgnene i kommunen i 2019.[1]

-Noen av de største attraksjonene i kommunen, inkludert Allmannajuvet, Svandalsfossen, Nasjonal turistveg Ryfylke, og Sauda Skisenter ligger ikke i nærheten av de foreslåtte trasealternativene. Ved Storavassbu, på grensa mellom Sauda og Etne, ligger DNT-hytta Storavassbu.

Etne kommune

Etne kommune er med i reiselivsorganisasjonen Destinasjon Haugesund og Haugalandet. I Etne ligger Etnefjellene med sine turstier og turisthytter (Blomstølen, Løkjelvatnhytta m.fl.), fiskevann som Stordalsvatnet (laksefiske), hytteområder, Åkrafjorden, gjestehavner og områder for båtturisme. Det finnes også flere historiske attraksjoner, herunder Stødle kirke ved Etneterrassen. Reiselivsnæringen er viktig for kommunen selv om den relativt sett er mindre i Etne enn i nabokommuner. Det er særlig cruiseturister, campingturister og fotturister som kommer til Etne.

Åkrafjorden, som går mellom Etne og Kvinnherad kommuner, er et populært reisemål i området. Flere titalls tusen cruiseturister kommer til Åkrafjorden hvert år, men cruiseskipene går ikke inn i fjorden. Turistene går i land i Haugesund, og blir fraktet med buss via E134 til Åkrafjorden. Derfra arrangeres det ofte båtturer i fjorden og forbi Langfoss, som er en del av Geopark Sunnhordaland. Geopark Sunnhordland er eid av Region Sunnhordland IKS. I tett samarbeid med øvrige reiselivsaktører formidler organisasjonen de geologiske særegenhetene i Sunnhordland-regionen, med flere lokasjoner i Etne og Kvinnherad. Organisasjonen fikk i 2023 fikk status som UNESCO Global Geopark. (Geopark Sunnhordland, 2025)

Ved E134 langs Åkrafjorden ligger også Kyrping Camping og Åkrafjordtunet, som er et turistsenter og paraplyorganisasjon for 11 lokale bedrifter. En av disse er Åkrafjorden Oppleving, som er en av de største turoperatørene i området og organiserer aktiviteter både på fjorden og i områdene rundt. Aktivitetene inkluderer servering, fjordcruise og turer, inkludert rideturer for utenlandske turister opp fra Åkra og mot Vikastølen og Smiedal. Visit Sunnhordaland, Geopark Sunnhordaland, Turistforeningen i Haugesund og Visit Haugesund og Haugalandet er viktige aktører for å trekke turister til området. Grendalaget i Åkra er også engasjert i reiselivsaktivitetene

[1] Informasjon fra møte med Sauda kommune og rapport om reiseliv i Sauda fra Menon Economics (2019).

rundt Åkra. Trolljuv har vært et populært sted for strikkhopp på sørsiden av fjorden, men aktøren som drev virksomheten har siden 2023 vært inaktiv.

Blant de mest kjente turstiene i Etne kommune er den såkalte «Gullruta», som er en 80,5-km lang tursti som går på tvers av kommunen, fra vest til øst og forbi flere populære DNT-hytter. Ruta passerer rett nord for Litlavatnet, over Naglane og forbi Blomstølen, med adkomstvei fra både Frette, Storavassbu og Åkrafjorden.

Kvinnherad kommune

Kvinnherad kommune har et variert reiselivstilbud med natur- og kulturopplevelser som er sentrale for regionens profil. Kvinnherad er en del av destinasjonsselskapet Hardangerfjord og er en del av Hardanger-regionens mest profilerte reisemål. Visit Sunnhordaland og Geopark Sunnhordaland er også viktige aktører for å trekke turister til området.

Kommunen har i øst deler av Folgefonna nasjonalpark, med isbreer og tilrettelagte turstier som Bondhusvatnet og Bondhusbreen, som er blant de mest besøkte naturattraksjonene. Fjordlandskapet rundt Hardangerfjorden og Åkrafjorden er sentrale attraksjoner. Rosendalsalpene er de mest markante toppene i kommunen. Det er et nettverk av turstier i flere deler av kommunen, og muligheter for friluftsaktiviteter som fotturer og kajakkpadling.

Rosendal er et viktig kulturhistorisk sentrum i kommunen, med Baroniet Rosendal fra 1665 som en sentral attraksjon, kjent for sin landskapspark og kulturprogram. Halsnøy kloster fra 1100-tallet er et annet historisk byggverk med betydning for kulturarven. Det går hurtigbåt mellom Bergen og Rosendal.

Sør i kommunen ligger Åkra, med turstier opp mot Vikastølen. Grendalaget i Åkra og Åkrafjorden Oppleving er også engasjert i reiselivsaktiviteter som har utspring fra Åkra.

I fjellet ved Matre ligger Fjellhaugen Skisenter med turområdene rundt Fjellhaugen og Blådalen. I dette området ligger det også en del hytter. Fjellområdet rundt Ingahogg, der det ligger et fredet kulturminne, er også en populær turdestinasjon for Sunnhordalandsregionen, særlig på vinterstid.

3.3.2 Reiselivets økonomiske betydning for kommunene

I det følgende presenteres en del statistikk for å vise betydningen av reiselivet for verdiskaping og kommuneøkonomi. Statistikken fanger trolig ikke opp det reiselivets hele verdi, spesielt som en tilleggsnæring for flere lokale aktører og på et kommunalt nivå, men settes heller perspektiv til fylket og landet for øvrig. Reiselivets totale verdiskaping i 2024 er beregnet til 120,6 mrd. NOK, på over nivået før COVID-19 pandemien og opp fra 117 mrd. NOK i 2023 (Innovasjon Norge, 2025).

Reiselivsnæringen kan deles inn i fem delnæringer: overnattingsvirksomhet, serveringsvirksomhet, transport, formidling, og kultur og underholdning. Basert på verdiskaping har transport og serveringsvirksomhet vært de to største bransjene de siste fem årene. De nyeste tilgjengelige detaljerte data er for 2024, som vist i Tabell 3-5 (Innovasjon Norge, 2025).

Som tidligere nevnt er reiselivsnæringen i influensområdet sammensatt av et fåtall store aktører og flere mindre enkeltpersonsforetak som har reiselivsvirksomhet som en tilleggsaktivitet. Siden disse enkeltpersonforetakene gjerne er registrert under en annen NACE-kode som ikke kan relateres til de fem delnæringene innen reiseliv, faller de derfor utenfor denne statistikken.

Tabell 3-5: Verdiskaping (i 1000 NOK, løpende priser) innenfor reiselivet i Norge i 2024. Kilde: (Innovasjon Norge, 2025)

Bransje	Verdiskaping i 2024 (i 1000 NOK)
Overnattingsvirksomhet	19 242 256
Serveringsvirksomhet	32 258 998
Transport	48 523 482
Formidling	4 958 196
Kultur og underholdning	15 666 265
Sum	120 649 198

Sammenlignet med resten av Norge hadde Vestland fylke den nest største verdiskapingen innenfor reiseliv i 2024, og Rogaland hadde fjerde størst, se Tabell 3-6.

Tabell 3-6: Oversikt over verdiskaping (i 1000 NOK, løpende priser) per fylke i 2024. Kilde: (Innovasjon Norge, 2025)

Fylke	Verdiskaping i 2024 (i 1000 NOK)
Agder	5 837 966
Akershus	12 961 790
Buskerud	4 155 244
Finnmark	2 313 561
Innlandet	5 262 520
Møre og Romsdal	4 252 810
Nordland	7 588 597
Oslo	31 497 855
Rogaland	9 293 827
Svalbard	626 439
Telemark	2 049 743
Troms	4 456 501
Sum	120 649 198

Av de tre berørte kommunene hadde Kvinnherad kommune størst verdiskaping knyttet til reiseliv i 2024, med om lag 102 mill. NOK. Sauda kommune og Etne kommune hadde begge rundt 27 mill. NOK. Alle tre kommunene hadde et fall i omsetning i fra 2019 til 2020 under COVID-19-pandemien, men hadde i 2024 høyere omsetning enn i 2019. (Innovasjon Norge, 2025)

Verken tallene per fylke eller kommune tar hensyn til folketall, og sier ikke noe om det relative bidraget fra reiselivet til total verdiskaping. Statistikk over kommunale skatteinntekter fra reiselivet fordelt på antall innbyggere i 2023 viser at de tre berørte kommunene hadde skatteinntekt per innbygger på 101-500 NOK i 2023. Det er relativt lavt sammenlignet med nabokommuner som Ullensvang, Vindafjord og Bjørnafjorden, som har 501-1 000 NOK eller høyere (NHO Reiseliv; Menon Economics, 2025).

De totale skatteinntektene fra sysselsatte i reiselivssektoren i Sauda er estimert til 1,3 mill. NOK i 2023. Tilsvarende tall for reiselivssektoren i Etne kommune var estimert til 1,0 mill. NOK og 4,6 mill. NOK i Kvinnherad kommune (NHO Reiseliv; Menon Economics, 2025).

Det er en netto innpendling av sysselsatte i reiselivsbransjen i alle tre kommunene. Dette er en generell trend i reiselivsektoren, hvor sesongarbeid og deltidsarbeid er utbredt. I 2023 var det anslått henholdsvis 84, 62 og 236 sysselsatte i reiselivssektoren i Sauda, Etne og Kvinnherad (NHO Reiseliv; Menon Economics, 2025). Det var trolig flere som jobbet med reiseliv enn det registrerte tallet, ettersom enkelte aktører driver reiselivsvirksomhet som en tilleggsaktivitet.

3.3.3 Hytteaktivitet

Det er en mange fritidsboliger i kommunene. Generelt sett vil byggingen og bruken av fritidsboliger i kommunene frembringe inntekter for både utbygger (private eller profesjonelle), den lokale byggenæringen, handelsnæringen, kulturarrangører, serveringssteder, tilbydere av håndverker- og vedlikeholdstjenester m.fl. Disse indirekte virkningene er dog ikke vurdert i denne utredningen.

Sauda kommune

I 2024 var det registrert 2 132 boliger og 1 293 fritidsboliger i Sauda kommune (Statistisk sentralbyrå, 2024). Det har blitt bygd i snitt 15 fritidsboliger i året, de siste fem årene (Statistisk sentralbyrå, 2024). I 2023 mottok Sauda kommune 9,4 MNOK fra eiendomsskatt på boliger inkl. fritidsboliger, med en sats på fire promille (Statistisk sentralbyrå, 2024).

Mange av hytteturistene er fastboende i Haugesund og Stavanger og det er også en betydelig andel hytteutleie. Fritidsboligene ligger primært i Svandal og i Åbødalen, men det planlegges også mer hytteutbygging i Nordstødalen. Kommunens reguleringsplaner for fritidsboliger legger vekt på fortetting og utvikling av eksisterende hytteområder, fremfor å ta i bruk nye arealer. I den siste revisjonen av arealplanen er det avsatt areal til 1 061 nye hytter, fordelt over flere områder i kommunen. Blant annet er 91 hytter planlagt i Åbødalen-Bakka, og 222 i Nordstøldalen.

Etne kommune

Det var i 2024 registrert 2 201 boliger og 723 fritidsboliger i Etne kommune (Statistisk sentralbyrå, 2024). Det har blitt bygd i snitt fire hytter i året, de siste fem årene (Statistisk sentralbyrå, 2024). I 2023 mottok Etne kommune 11,6 MNOK fra eiendomsskatt på boliger og fritidsboliger, med en sats på fire promille (Statistisk sentralbyrå, 2024).

Det finnes flere områder med fritidsboliger i kommunen, mange fjordnært plassert ved blant annet Skånevik og Mortveit. Det pågår revisjon av kommuneplanens arealdel, hvor utviding og fortetting av eksisterende områder for fritidsboliger er prioritert. Det er 259 tomter som er enten regulert for fritidsboliger eller er ledige tomter til det formål i eksisterende kommuneplan, hvorav 75 av tomtene er plassert i Midtre Etnefjella og Sørfjellet, 19 i Åkrafjorden og 58 i Skånevik.

Kvinnherad kommune

I Kvinnherad kommune var det i 2024 registrert 6 971 boliger og 1 455 fritidsboliger (Statistisk sentralbyrå, 2024). Det har blitt bygd i snitt tolv hytter i året, de siste fem årene (Statistisk sentralbyrå, 2024). Det finnes flere områder med fritidsboliger spredt rundt i kommunen, i stor grad nært fjorden. Det er også to hytteområder ved Fjellhaugen og Vardafjell.

I siste revisjon av kommuneplanens arealdel var 223 områder satt av til hytteformål, med en eller flere hytter. 34 av områdene er heilt nye, flere med krav om reguleringsplan. Kvinnherad kommune vedtok i 2023 å ta vekk eiendomsskatt for hus, hytter, og fikk følgelig ikke eiendomsskatt fra fritidsboliger (Kvinnherad kommune, 2024).

3.4 Verdi, påvirkning og konsekvens

3.4.1 Nullalternativet

0-alternativet utgjør referansealternativet og representerer forventet utvikling dersom tiltaket ikke gjennomføres. Dette forstås i praksis som at det *ikke bygges nye kraftledninger mellom Sauda og Blåfalli transformatorstasjon langs de skisserte traséene,* med tilhørende arealbeslag. Nullalternativet omfatter nødvendig vedlikehold for å opprettholde fortsatt sikker drift i eksisterende anlegg, men vurderes som urealistisk, se kapittel 2.2.

Aktiviteten og verdiskapingen innen reiseliv i kommunene i influensområdet har økt fra før pandemien. Det er forventet at reiselivet vil fortsette å vokse, siden det er et satsingsområde i kommunene, se kapittel 3.3. Utviklingen av det regionale og lokale reiselivet er imidlertid sterkt påvirket av verdensøkonomien, som har innflytelse på folks privatøkonomi og deres muligheter til å reise, både i forbindelse med fritid og jobb. Uforutsette hendelser, som koronapandemien, som førte til en brå stopp for både turisme og forretningsreiser globalt, spiller også en rolle. Selv om flytrafikken i Norge nå er på nivå med 2019, før pandemien, er det fortsatt usikkerhet knyttet til fremtidige utviklinger i reiselivet.

Langs ledningstraseen og i nærområdet er det ingen kjente vedtatte planer som vil ha betydelige konsekvenser for reiselivet fremover. Se beskrivelse av nullalternativet i KU-hovedrapport for oversikt over tiltak og vedtatte reguleringsplaner som inngår i nullalternativet.

Konsekvensen av 0-alternativet er per definisjon **ubetydelig (0).**

3.4.2 Verdi, påvirkning og konsekvens for delområder

Med reiseliv menes her den økonomiske siden ved turisme, som er knyttet til salg av varer og tjenester til folk på reise, se kapittel 3.1. I sammenligning av trasealternativer og varianter legges det derfor vekt på reiselivsaktører eller -severdigheter som kan bli påvirket av de foreslåtte tiltakene.

Tiltakets påvirkning og konsekvens på temaet reiseliv i driftsfasen vurderes i tillegg på bakgrunn av synlighet, arealbeslag og landskapsinngrep. Som tidligere nevnt er friluftslivet med utendørsaktiviteter og naturmangfold en viktig del av reiselivstilbudet til kommunene. Gitt naturomgivelsenes sentrale del for reiselivet i influensområdet henger konsekvensene for reiselivet her tett sammen med tema landskap, kulturminner og friluftsliv. Det henvises derfor til de respektive fagrapporter 10259533-01-LARK-RAP-001 Fagrapport landskap og visualiseringer (*fagrapport landskap*), 10259533-01-RIM-RAP-004 Fagrapport kulturminner og kulturmiljø (*fagrapport kulturminner*) og *fagrapport friluftsliv* for mer inngående vurdering av tiltakets

påvirkning på disse temaene. I det følgende legges hovedvekten på mulige virkninger i driftsfasen, altså permanente virkninger. Eventuelle indirekte virkninger ved hytteutbygging er ikke vurdert i denne utredningen, se kapittel 3.3.3.

Landskapsinngrep, støy og andre forstyrrelser knyttet til selve utbyggingen av ny trase for kraftledning vil være forbigående, men kan ha en større innvirkning på friluftslivet og dermed turistnæringen som helhet. Virkningene vil generelt sett være større i anleggsfasen enn under drift (anleggstrafikk, riggeplasser, etc.). Det foreslåtte tiltaket vil erstatte eksisterende trasé på strekningen Sauda-Blåfalli. I anleggsfasen vil det forekomme både bygging av ny trasé og riving av eksisterende trase. Det foreligger få detaljer om gjennomføring av anleggsfasen, og det er derfor her gjort kun en kort vurdering av potensielle virkninger.

Sauda kommune

Verdivurdering Sauda kommune				
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
		▲		
Verdibegrunnelse: Reiselivet i Sauda kommune vurderes å ha middels til stor verdi, med referanse til Tabell 3-2. Det er særlig landskap og natur som har en sentral verdi i reiselivstilbudet og i markedsføringen av kommunen som turistdestinasjon. Naturopplevelsene og infrastruktur knyttet til spesielt vintersport gjør kommunen til et regionalt viktig område. Det er flest små, men enkelte mellomstore bedrifter med godt etablert drift. Reiselivet er i vekst og et satsningsområde i kommunen. Verdiskapingen og skatteinngangen fra reiselivet i kommunen er imidlertid relativt lav sammenlignet med andre kommuner i Rogaland fylke. Reiselivsnæringen i Sauda kommune er sentrert ved Saudasjøen.				

Tiltakets påvirkning					
Utbyggings-alternativ	Forbedret	Ubetydelig	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Alt. A / B			▲		
	Påvirkningen vurderes å forringe reiselivsverdiene i Sauda kommune i noen grad.				
	Begrunnelse:				
	Disse to alternativene følger samme trasé gjennom delområdet, og får samme påvirkning. Påvirkningen av tiltaket vurderes som noe forringet.				
	Det er ikke identifisert reiselivsaktører eller severdigheter i nærhet til traséalternativene A, B, C eller D, heller ikke aktører som bedriver aktivitet i nærheten av trasé.				
	Selv om landskapet rundt Sauda allerede er preget av tekniske inngrep, vil etablering av nye master i parallell med eksisterende linjer kunne medføre økt visuell påvirkning. Her henvises det til *fagrapport landskap*. Sauda kommune har påpekt at trasealternativene i stor grad følger nåværende trase, hvor man er vant til å se master, men at nåværende linjer er nokså gjengrodd. Mastene blir høyere, og				

	rydding av vegetasjon vil forsterke synligheten, særlig i anleggsfasen før ny vegetasjon etableres. Traseene følger i stor grad eksisterende korridorer, men effekten kan være merkbar for hytteområder, turmål med høy opplevelsesverdi og aktivitet på fjorden. Her henvises det til fagrapport for landskap for en mer inngående beskrivelse av de visuelle virkningene. Traséalternativene vil passere overfor hytteområdet i Nordstøldalen i Sauda. I arealdelen av kommuneplanen er det lagt opp til etablering av 35 nye hytter i området (Sauda kommune, 2022). Eksisterende trasé går nedenfor hytteområdet. Hytteturistene her kan bli visuelt påvirket, samtidig som også eksisterende trasé ligger nært området. Trasealternativ AB vil passere DNT-hytta Storavassbu, parallelt med dagens linje.
Alt. C / D	▲ *Påvirkningen vurderes å forringe verdiene i Sauda kommune i noen grad.* **Begrunnelse**: Disse to alternativene følger samme trasé gjennom delområdet, og får samme påvirkning. Påvirkningen av tiltaket vurderes som noe forringet. I likhet med alternativer A og B er det ikke identifisert reiselivsaktører eller severdigheter i nærhet til traséalternativene C eller D, heller ikke aktører som bedriver aktivitet i nærheten av traséalternativene. De samme betraktninger gjelder rundt synlighet og hytteområdet i Nordstøldalen. Traséalternativ C og D går på vestsiden av Storavatnet og Litlavatnet. Gitt topografien i området vil C og D være mest synlig fra DNT-hytta, og kan påvirke de estetiske kvalitetene som oppleves av turister i området. Det henvises her til delrapport *fagrapport friluftsliv* og *fagrapport landskap*.
Tiltakets konsekvens	
Utbyggings-alternativ	3/4+ 1/2+ 0 1- 2- 3- 4-
Alt. A / B	▲ Tiltaket fører til noe forringelse av Sauda kommune med middels til stor verdi. Dette fører til **noe negativ konsekvens (én minus)** for verdiene i delområdet.
Alt. C / D	▲ Tiltaket fører til noe forringelse av Sauda kommune med middels til stor verdi. Dette fører til **noe negativ konsekvens (én minus)** for reiselivet i delområdet.

Etne kommune

Tabell 3-7: Verdi, påvirkning og konsekvensvurdering for reiseliv Etne kommune for traséalternativene A / B og C / D for ny ledning. Kriterier for verdi og påvirkning er gitt i kapittel 3.2.

Verdivurdering Etne kommune				
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
			▲	

Verdibegrunnelse: Reiselivet i Etne kommune vurderes å ha middels til stor verdi, med referanse til Tabell 3-2. Det er særlig landskap og natur som har en sentral verdi i reiselivstilbudet og i markedsføringen av kommunen som turistdestinasjon. Naturopplevelsene, deriblant Åkrafjorden og Langfoss, en av lokasjonene knyttet til Geopark Sunnhordland med UNESCO-status, gjør at området tiltrekkes av turister både fra regionen, men også nasjonalt og internasjonalt. I tillegg er Etnefjella viktig for friluftslivet i regionen. Det er flest små, men enkelte mellomstore bedrifter med godt etablert drift. Reiselivet er et satsningsområde. Verdiskapingen og skatteinngangen fra reiselivet i kommunene er imidlertid relativt lav sammenlignet med andre kommuner i Vestland fylke. Reiselivsnæringen i Etne kommune er hovedsakelig sentrert ved fjorden vest i kommunen, illustrert i kartet presentert i kapittel 3.3.1.

Tiltakets påvirkning					
Utbyggings-alternativ	Forbedret	Ubetydelig	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Alt. A / B / C / D			▲		

Påvirkningen vurderes å forringe reiselivsverdiene i Etne kommune i noen grad.

Begrunnelse:

Utover friluftsinteresser er det ikke identifisert reiselivsaktører som holder til eller har aktivitet i nærhet til traséen, heller ikke severdigheter utover naturlandskapet. Siden alternativene følger samme trasé gjennom det meste av delområdet får de samme påvirkning. Påvirkningen av tiltaket vurderes som noe forringet.

Fra kommunegrensen til Sauda til Frette går A / B og C / D på hver sin side av Storavatnet. Det henvises til *fagrapport friluftsliv* og *fagrapport landskap* for vurderinger av alternativene A / B og C / D sin synlighet og påvirkning på friluftslivsinteressene i området.

Fra Frette går traséalternativene A, B, C og D til dels i parallell med eksisterende tiltak. Som nevnt under påvirkning på Sauda kan det forventes at nye master vil være noe mer synlige enn eksisterende master grunnet høyde og fjerning av vegetasjon i og rundt linjekorridorene. Tiltaket kan dermed potensielt forsterke eksisterende visuelle virkninger. Se *fagrapport landskap* for vurderinger av påvirkning på synlighet.

Etnefjella er et viktig friluftsområde med flere ubetjente DNT-hytter hvor mange fotturister går fra hytte til hytte. Synlighet og støy kan i utbyggingsfasen virke sjenerende på fotturistene. For eventuell påvirkning på fotturister og andre

	friluftsaktiviteter som fiske i området, henvises det til *fagrapport friluftsliv*. Geopark Sunnhordland understreker behovet for å unngå fredede lokaliteter, blant annet kulturminner. Det henvises her til *fagrapport kulturminner* for vurderinger av kulturmiljø og kulturminner. Traséalternativene A, B, C og D krysser Åkrafjorden nesten i parallell med eksisterende trasé. Åkrafjorden, med Langfoss innerst i fjordarmen, har mange besøkende cruiseturister. Langfoss, som anses som den største attraksjonen i Åkrafjorden, ligger 12 km inn i fjorden. Turistene fraktes primært inn i Åkrafjorden med bil eller buss langs E134. Ved traséalternativenes krysning av fjorden går veien gjennom den 8 km lange Åkrafjordtunnelen. Det reduserer sjenansen byggearbeidet og de nye kraftlinjene kan ha på cruiseturistene som kommer via E134. Ingen av alternativene vurderes å ha langsiktig effekt på cruise- eller campingturister, men eventuell støy i forbindelse med byggearbeidet (f.eks. ved hyppig bruk av helikoptre) kan oppleves forstyrrende.
Tiltakets konsekvens	
Utbyggings-alternativ	3/4+ | 1/2+ | 0 | 1- | 2- | 3- | 4-
Alt. A / B	▲ Tiltaket fører til noe forringelse av Etne kommune med middels til stor verdi. Dette fører til **noe negativ konsekvens (én minus)** for reiselivsverdiene i delområdet.

Kvinnherad kommune

Verdivurdering Kvinnherad kommune				
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
			▲	

Verdibegrunnelse: Reiselivet i Kvinnherad kommunen vurderes å ha stor verdi, med referanse til Tabell 3-2. Landskap og natur som har en sentral verdi i reiselivstilbudet og i markedsføringen av alle kommunen som turistdestinasjon, med Folgefonna og Hardangerfjorden som tiltrekker turister både fra regionen, nasjonalt og internasjonalt. Det er også viktige kulturhistoriske lokasjoner i kommunen, blant annet i Rosendal med Baroniet. Det er flere mellomstore og store bedrifter med godt etablert drift. Reiselivet er i vekst og et satsningsområde i kommunen. Verdiskapingen og skatteinngangen fra reiselivet i kommunene er middels stor sammenlignet med andre kommuner i Vestland fylke. Reiselivsnæringen i Kvinnherad kommune er imidlertid hovedsakelig plassert nært fjorden i vest og ved Rosendal lengre nord i kommunen enn det foreslåtte tiltaket, se kart i kapittel 3.3.1.

Tiltakets påvirkning					
Utbyggings-alternativ	Forbedret	Ubetydelig	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet

Alt. A / C	▲ *Påvirkningen vurderes å forringe reiselivsverdiene i Kvinnherad kommune i noen grad.* **Begrunnelse**: Disse to alternativene følger samme trasé gjennom delområdet, og får samme påvirkning. Påvirkningen av tiltaket vurderes som noe forringet. Små lokale leverandører av naturbasert reiseliv er identifisert i Åkra, som bruker Åkrastølen med tilkomst opp dalen ved Åkraelva, som krysses av alle alternativ. I Kvinnherad går traséalternativene fra Åkrafjorden over fjellet til Matre. Fra fjordkrysningen går traséen opp til Hengjefjellet, og der splittes alternativene. Traséalternativene A og C går nært det populære turmålet Ingahogg. Med omliggende fjellområder er Ingahogg et populært turområde for mange i Sunnhordland, spesielt på vinterstid. Her henvises det til *fagrapport friluftsliv* og til *fagrapport kulturminner* for vurderinger av kulturmiljø og kulturminner. Ved Bergsstølsvatnet går traséalternativene A og C nærmest Fjellhaugen Skisenter og hytteområder på Bjørkestølen. Alternativene går delvis parallelt med opparbeidede turstier nord for Fuglatjørn, og vil krysse opparbeidede skiløyper rundt skisenteret. Dette er et område som allerede er preget av tekniske inngrep, men tiltaket kan gi mer forringende visuelle virkninger for besøkende skiturister. Her henvises det til *fagrapport friluftsliv*.
Alt. B / D	▲ *Påvirkningen vurderes å forringe verdiene i Kvinnherad kommune i noen grad.* **Begrunnelse**: Disse to alternativene følger samme trasé gjennom delområdet, og får samme påvirkning. Påvirkningen av tiltaket vurderes som noe forringet. Små lokale leverandører av naturbasert reiseliv er identifisert i Åkra, som bruker blant annet Åkrastølen, med tilkomst opp dalen ved Åkraelva som krysses av alle alternativ, og Vikastølen ved alternativ B og D. Der traséalternativene splittes ved Hengjefjellet går alternativ B og D går vest ned mot bygda og følger i stor grad eksisterende trasé mot Bergsstølsvatnet. Turstien mot Vikastølen, som brukes blant annet av lokale tilbydere av gårdsturismeopplevelser som ridning, går delvis langs dagens kraftlinje og trasealternativ B og D. Alternativene B og D går langs Bergsstølsvannet på østsiden, og kan også krysse skiløyper. Alternativene ligger imidlertid lengre ned i terrenget enn A og C og vil dermed være mindre synlig fra hytteområdene. Se *fagrapport landskap* for vurderinger av påvirkning på synlighet. Alternativene B og D går gjennom et område regulert til LNFS-areal, men det er per i dag ingen hytter i det regulerte området.
Tiltakets konsekvens	

Utbyggings-alternativ	3/4+	1/2+	0	1-	2-	3-	4-
Alt. A / B	▲ Tiltaket fører til noe forringelse av Kvinnherad kommune med stor verdi. Dette fører til **negativ konsekvens (to minus)** for reiselivsverdiene i delområdet.						
Alt. C / D	▲ Tiltaket fører til noe forringelse av Kvinnherad kommune med stor verdi. Dette fører til **negativ konsekvens (to minus)** for reiselivsverdiene i delområdet.						

3.4.3 Variantvurdering – «bedre enn» eller «dårligere enn» hovedalternativene

I Tabell 3-8 er variantene V1, V2, V3 og V3 sammenlignet med de aktuelle hovedalternativene på samme delstrekninger. Vurderingene er basert på forenklet skala nederst i tabellen. Samlet faglig begrunnelse for variantvurderingene er gitt i Tabell 3-9.

Tabell 3-8: Vurdering av variantene V1, V2, V3 og V4. Variantene er sammenliknet med de aktuelle korridorene som varianten er et alternativ til.

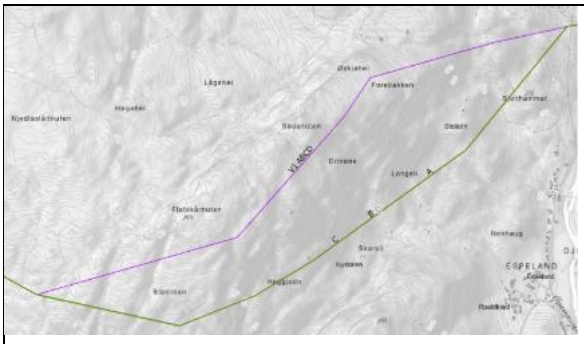
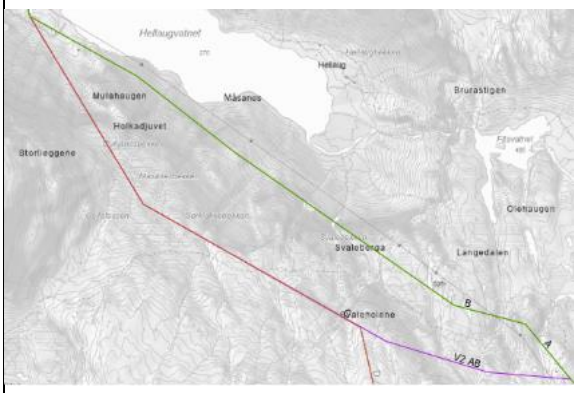
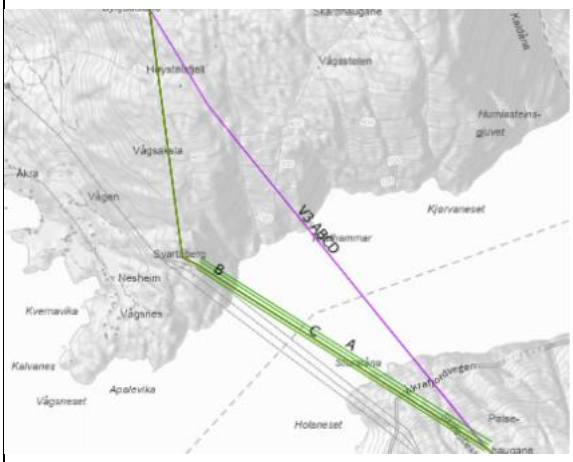
Variant	Gjelder korridorene:	Vurdering iht. skala
Nr. 1: Espeland	**A, B, C, D**	Likt
Nr. 2: Hellaugvatnet	**A, B** (kun aktuell for korridorer i østre løp (nede i dalen))	Likt
Nr. 3: Åkrafjorden	**A, B, C, D**	Likt
Nr. 4: Bergstølvatnet	**B, D** (kun aktuell for korridorer i vestre løp)	Likt

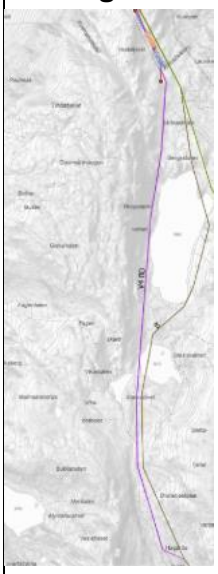
Skala for variantvurdering:

Mye dårligere enn referanse	Litt dårligere enn referanse	Likt	Noe bedre enn referanse	Mye bedre enn referanse

Tabell 3-9: Faglig vurdering av variantene V1, V2, V3 og V4 sammenliknet med hovedkorridorene (A, B, C, og D).

Variant	Gjelder	Faglig vurdering av variant sammenliknet med hovedkorridorene
V1: Espeland	A, B, C, D	Varianten V1 går lenger opp i dalsiden nord for ABCD. Ingen aktører eller

 Lilla linje mot nord er varianten. Grønn linje er hovedkorridorer A, B, C og D.		severdigheter er identifisert langs denne traséen. Vurderes derfor lik som referanse. Se *fagrapport landskap* og *fagrapport friluftsliv* for beskrivelse av eventuelle visuelle virkninger og påvirkning på friluftslivinteresser.
V2: Hellaugvatnet Lilla+rød linje mot sør er varianten. Grønn linje er hovedkorridorer A og B.	A, B	Variant V2 kobler traséalternativene AB sammen med alternativene for CD sør for Hellaugvatnet. Ingen reiselivsaktører med aktivitet eller severdigheter er indentifisert her utover referansealternativene. Vurderes derfor lik som referanse. Se *fagrapport landskap* og *fagrapport friluftsliv* for beskrivelse av eventuelle visuelle virkninger og påvirkning på friluftslivinteresser.
V3: Åkrafjorden Lilla linje mot øst er varianten. Grønn linje er hovedkorridorer A, B, C og D.	A, B, C, D	Variant V3 vil gå noe lenger nordøst og ha et lengre luftspenn. Det er ikke identifisert aktører eller severdigheter som vil ha endret påvirkning med denne varianten. Vurderes derfor lik som referanse. Se *fagrapport landskap* for vurderinger av påvirkning på synlighet innover i fjorden og *fagrapport friluftsliv* for påvirkning på friluftsinteresser.

V4: Bergstølvatnet Lilla linje mot vest er varianten. Grønn linje er hovedkorridorer C og D.	B, D	Variant 4 går parallelt med eksisterende trasé på vestsiden av Bergstølsvatnet. Det er ikke identifisert aktører eller severdigheter som vil ha endret påvirkning med denne varianten sammenlignet med B og D. Vurderes derfor lik som referanse. Se *fagrapport landskap* for vurderinger av påvirkning på synlighet og *fagrapport friluftsliv* for påvirkning på friluftslivsinteresser.

3.4.4 Sammenstilling av konsekvenser

Tabell 3-10 sammenfatter vurderingene av traséalternativene og variantenes mulige konsekvenser for reiselivet i Sauda, Etne og Kvinnherad kommune. Traséalternativene A til D rangeres sammen med nullalternativet fra 1 til 5, der 1 er alternativet vurdert til minst negativ konsekvens. Vurderingene her er tett knyttet opp mot vurderinger gjort under friluftsliv og landskap.

Det bemerkes at konsekvensene for reiseliv ikke kan kvantifiseres før det oppstår økonomiske tap for næringen, som følge av en nedgang i antall turister og/eller lavere betalingsvillighet. Hvis et økonomisk tap forekommer er det dog ikke nødvendigvis tiltaket i seg selv som har skyld i dette, men kan heller skyldes andre årsaker som for eksempel utvikling i Norges- eller verdensøkonomien.

Tabell 3-10: Samlet vurderingstabell for tema reiseliv for linjekorridorer Sauda-Blåfalli.

Delområder	**Alt. 0**	**Alt. A**	**Alt. B**	**Alt. C**	**Alt. D**
Sauda	0	-1	-1	-1	-1
Etne	0	-1	-1	-1	-1
Kvinnherad	0	-2	-2	-2	-2
Samlet vurdering	***Ubetydelig konsekvens***	***Noe negativ konsekvens***	***Noe negativ konsekvens***	***Noe negativ konsekvens***	***Noe negativ konsekvens***
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	Per definisjon ingen konsekvens	Overvekt av delområder med noe negativ konsekvens.	Overvekt av delområder med noe negativ konsekvens.	Overvekt av delområder med noe negativ konsekvens.	Overvekt av delområder med noe negativ konsekvens.
Rangering	*1*	3	2	5	4
Begrunnelser for rangering	Ingen negativ konsekvens gjør referansealternativet best rangert. Alle alternativene har noe negativ konsekvensgrad.	Samme antall med noe negativ og en negativ. Går nærmest Fjellhaugen skisenter med turområder og hytter.	Samme antall med noe negativ og en negativ. Går nærmest Åkra med lokale turismetilbydere.	Samme antall med noe negativ og en negativ. Går nærmest Fjellhaugen skisenter med turområder og hytter. Synlighet fra DNT Storvassbu.	Samme antall med noe negativ og en negativ. Synlighet fra DNT Storvassbu. Går nærmest Åkra med lokale turismetilbydere.
Variant 1: Espeland	0	Likt			
Variant 2: Hellaugvatnet	0	Likt			
Variant 3: Åkrafjorden	0	Likt			
Variant 4: Bergstølvatnet	0		Likt		Likt

3.4.5 Tilleggsvirkninger som følge av fremtidig spenningsoppgradering (420 kV) av Sauda-Gismarvik 1 og 2

Tabell 3-11 oppsummerer i) i hvilken grad spenningsoppgraderingen av ledningene mellom Sauda og Gismarvik, med sine ulike alternativer, kan gi ytterligere negative virkninger for fagtema reiseliv der influensområdet for tiltaket overlapper med ny 420 kV Sauda–Blåfalli (virkninger på delområdenivå), og ii) i hvilken grad tilleggsvirkningene fra Sauda-Gismarvik vurderes å ville endre samlet konsekvensgrad for fagtemaet. Den faglige begrunnelse for konklusjonene er gitt i samme tabell. Merk at vestre del av linjestrekningen for alternativene 3.0 og 1.0 har en variant som vil bli del av kommende konsekvensutredning for Sauda-Gismarvik-prosjektet. Varianten går nord for alternativene 3.0 og 1.0, og benevnes V. Om valget faller på ett av hovedalternativene 1.0 eller 3.0, eller varianten av disse hovedalternativene (1.0/V eller 3.0/V)) på denne delstrekningen antas å ikke påvirke konsekvensnivå for Sauda-Blåfalli. Varianten V er derfor ikke vurdert per se i tabellen, men benevnt i parentes sammen med korridoralternativ.

Tabell 3-11: Grad av negative tilleggsvirkninger for fagtema reiseliv som påkommer for Sauda-Blåfalli-korridorene (A, B, C og D) – og A, B, C og D med variant (V1), samt grad av endring i samlet konsekvensgrad når tilleggsvirkningene fra Sauda-Gismarvik 1 og 2 inkluderes. Vurderingene tar utgangspunkt i konklusjonene for konsekvensnivå som følger av spenningsoppdragering til 420 kV for linja mellom Sauda-Blåfalli, se kap. 3.4.4.

Alternativ for Sauda-Blåfalli	**Korridor-alternativ for Sauda-Gismarvik**	**Nivå av tilleggs-virkninger for fagtemaet iht. skala (delomr. -nivå)**	**Endring av samlet konsekvensgrad for fagtemaet**	**Faglig begrunnelse for:** **i) nivå av tilleggsvirkning (delområdenivå)** **ii) endring av samlet konsekvensgrad**
Hovedkorridor (A, B, C, D)	3.0 (/V)			Ikke identifisert påvirkede reiselivsaktører langs trasé. Sauda-Gismarvik 1 og 2 i egen trasé høyere opp på fjellet for A/B/C/D gir imidlertid to traseer som øker visuelt omfang og synlighet på tiltaket. Det gir betydelig økt negativ visuell effekt og redusert attraktivitet, med ref. til *fagrapport landskap* og *fagrapport friluftsliv*.
	1.0 (/V)			Ikke identifisert påvirkede reiselivsaktører langs trasé. Sauda-Gismarvik 1 og 2 parallelt med A/B/C/D gir økt omfang på tiltaket, men tilleggsvirkningene vurderes ikke som vesentlige.
	2.0			Ikke identifisert påvirkede reiselivsaktører langs trasé. Sauda-Gismarvik 1 og 2 i egen trasé, langt nedenfor A/B/C/D, gir imidlertid markant økt omfang i samlet visuell påvirkning, på grunn av to traseer som gir virkninger. Det gir betydelig økt negativ visuell effekt og redusert attraktivitet, med ref. til

				fagrapport landskap og *fagrapport friluftsliv*.
Hovedkorridor (A, B, C og D) m/variant nr. 1: Espeland (V1)	3.0 (/V)			Ikke identifisert påvirkede reiselivsaktører langs trasé. Sauda-Gismarvik 1 og 2 parallelt med A/B/C/D m/variant gir økt omfang på tiltaket, men tilleggsvirkningene vurderes ikke som vesentlige.
	1.0 (/V)			Ikke identifisert påvirkede reiselivsaktører langs trasé. Sauda-Gismarvik 1 og 2 i egen trasé over fjellet, litt lavere enn A/B/C/D m/variant, gir imidlertid to traseer som øker visuelt omfang og synlighet på tiltaket. Det gir betydelig økt negativ visuell effekt og redusert attraktivitet.
	2.0			Ikke identifisert påvirkede reiselivsaktører langs trasé. Sauda-Gismarvik 1 og 2 i egen trasé, langt nedenfor A/B/C/D, gir imidlertid markant økt omfang i samlet visuell påvirkning, på grunn av to traseer som gir virkninger. Det gir betydelig økt negativ visuell effekt og redusert attraktivitet, med ref. til *fagrapport landskap* og *fagrapport friluftsliv*.

Skala for negative tilleggsvirkninger for Sauda-Blåfalli som følge av ny 420kV Sauda-Gismarvik 1 og 2

Store negative tilleggsvirkninger	En del negative tilleggsvirkninger	Noe negative tilleggsvirkninger	Likt

Skala for grad av endret konsekvensgrad for Sauda-Blåfalli som følge av ny 420kV Sauda-Gismarvik 1 og 2

Konsekvensgrad forverres med to nivåer eller mer	Konsekvensgrad forverres med ett nivå	Noe verre men ikke endret konsekvensgrad	Likt

3.5 Avbøtende tiltak

Ifølge forskrift om konsekvensutredninger § 23 om forebygging av virkninger, skal konsekvensutredningen «*beskrive de tiltakene som er planlagt for å unngå, begrense, istandsette og hvis mulig kompensere for vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn både i bygge- og driftsfasen*». Skadebegrensende tiltak som presenteres bør være relevante og realistiske. Tiltakshierarkiet [8], vist i Figur 141 i hovedrapporten, ligger til grunn ved vurdering av skadebegrensende tiltak.

I tiltaksbeskrivelsen omtales tiltak som inngår i planene som Statnett søker konsesjon for. Disse er inkludert i vurderingen av konsekvensgraden. Omsøkt tiltak, med ulike traséalternativer og utredninger av disse, er et resultat av en omfattende optimaliseringsprosess, hvor et betydelig antall alternativer og varianter ble vurdert opp mot hverandre med sikte på å synliggjøre mulig påvirkning på miljø og samfunn. Dette betyr at en rekke

skadebegrensende tilpasninger er implementert i tiltaket slik det er omsøkt, for eksempel justert linjeføring, optimalisering av mastepunkter, justert mastehøyde mm.

Avbøtende tiltak som omfatter reiseliv, er nært knyttet til både natur- og kulturlandskap. Derfor kan avbøtende tiltak foreslått under fagrapportene *landskap, kulturmiljø, friluftsliv og* 10259533-01-RIM-RAP-007 Fagrapport naturmangfold ha en positiv innvirkning på reiselivet. Berørte aktører bør følges opp spesifikt for å sikre at deres interesser blir ivaretatt. Utover dette er det ikke anbefalt ytterligere skadereduserende tiltak for temaet reiseliv.

3.6 Usikkerhet

Det er usikkerhet knyttet til konsekvensen av utbygging av kraftledningene samt samlede virkninger av flere parallelle utbyggingstiltak innenfor samme geografiske område. Det foreligger usikkerhet rundt gjennomføring av anleggsfasen, hvilket påvirker vurderingen av konsekvenser i denne fasen.

I foreliggende utredning vurderes datagrunnlaget for å vurdere tiltaksnære områders betydning for reiselivet som godt. Verdien av reiselivet i kommunene er trolig fanget opp selv om ikke nødvendigvis alle aktører i kommunen er kartlagt, og grunnlaget for verdisetting er dermed også godt.

3.7 Oppfølgende undersøkelser

Det er ikke foreslått oppfølgende undersøkelser.

4 Næringsliv og samfunnsinteresser

4.1 Metode og datagrunnlag

Denne delen av utredningen er basert på en forenklet prosedyre egnet for de samfunnsmessige vurderingene på lokalt og regionalt nivå. Lokalt og regionalt næringsliv og sysselsetting, samt lokalt tjenestetilbud og kommuneøkonomi i influensområdet, beskrives først kort. Deretter følger en vurdering av prosjektets mulige direkte virkninger på disse størrelsene i anleggs- og driftsfasen. På regionalt nivå vurderes kun næringsliv og sysselsetting, ikke økonomi og tjenestetilbud. I den grad det finnes faglig belegg og datagrunnlag for det, tallfestes virkningene. Innspill fra lokale og regionale aktører og berørte kommuner er også sammenfattet og presentert.

De samlede overordnede konsekvensene av tiltaket, knyttet til økt krafttilgang, kraftforsynings-sikkerhet og overordnede samfunnsøkonomiske aspekter (reduserte tap i nettet, innvirkning på kraftpriser etc.) dekkes ikke av denne analysen. Her vurderes kun mulige lokale og regionale effekter av utbyggingen som beskrevet i tiltaksbeskrivelsen.

4.1.1 Influensområdet

De omsøkte utbyggingsalternativene ligger i Sauda, Etne og Kvinnherad kommuner. Kommunene utgjør følgelig det lokale influensområdet for utredningen av tiltakets eventuelle konsekvens for lokalt næringsliv og kommuneøkonomi. Sauda kommune ligger i Rogaland fylke, og Etne og Kvinnherad kommuner i Vestland fylke. Vurdering av tiltakets eventuelle konsekvens regionalt omfatter følgelig disse to fylkene. På fylkesnivå vurderes kun påvirkning på næringsliv og sysselsetting, ikke økonomi og tjenestetilbud.

4.1.2 Vurdering av mulige virkninger

Der det er forutsetninger for å kvantifisere forventede virkninger har Tabell 4-1 under tjent som veiledende i vurderingene. Vurdering av virkninger er, der det er faglig belegg for det, gjort på kvalitativt grunnlag etter konsulentens skjønn.

Tabell 4-1: Kriterier for konsekvensvurdering av tema næringsliv og samfunnsinteresser. Farger samsvarer med skala for konsekvenssetting i delområder iht. M-1941 (Miljødirektoratet, 2023).

Vurdering	Kriterium (omtrentlig)	Symbol/farge
Svært stor positiv konsekvens	> 10 prosent av dagens verdi	++++
Stor positiv konsekvens	+ 5-10 prosent av dagens verdi	+++
Middels positiv konsekvens	+ 1-5 prosent av dagens verdi	++
Liten positiv konsekvens	+ 0,5-1 prosent av dagens verdi	+
Ubetydelig / ingen konsekvens	-0,5-0,5 prosent av dagens verdi	0
Liten negativ konsekvens	-0,5-1 prosent av dagens verdi	-
Middels negativ konsekvens	- 1-5 prosent av dagens verdi	- -

4.1.3 Datagrunnlag og -kvalitet

Vurderingene i denne rapporten baserer seg på datagrunnlaget som presentert i Tabell 4-2 i tillegg til konsulentenes erfaring. Interessenter presentert i samme tabell representerer kontaktede interessenter som har ønsket å bidra med informasjon og innspill, men ikke den uttømmende

listen over forespurte interessenter. Forespurte interessenter inkluderer både representanter for kommunene, og regionale og lokale næringsforeninger innenfor influensområdet.

Konsulenten har mottatt overordnet kostnadsdata av det omsøkte prosjektet fra tiltakshaver, og har på bakgrunn av dette gjennomført en forenklet beregning av de kommunale økonomiske virkninger, herunder eiendomsskatt. Øvrig datagrunnlag anses generelt som godt, selv om enkelte virkninger ikke kan vurderes endelig før detaljprosjektering foreligger.

Tabell 4-2: Oversikt over datakilder.

#	Kilde	Datatype
1	www.ssb.no	Diverse nøkkeltall for sysselsetting og kommuneøkonomi i det lokale og regionale influensområdet.
2	www.nav.no	Arbeidsmarkedsstatistikk for kommunene og fylket
3	Berørte kommuner	Årsrapporter inkl. driftsregnskap Høringsuttalelser og innspill hentet fra kommunenes postmottak/-arkiv i forbindelse med andre pågående prosjekter for oppgradering av kraftnettet i regionen. Kommunale utviklingsplaner som omfatter den lokale reiselivsnæringen Teams-møte og innspill per e-post angående lokale og regionale nærings- og reiselivsinteresser: Sauda kommune v/ daglig leder i Sauda Næringsutvikling KF og mulighetsutvikler i Sauda Næringsutvikling KF Etne kommune v/ ordfører og kommunalsjef utvikling og drift Kvinnherad kommune v/ rådgiver reiseliv, næringssjef og kommunalsjef
4	Berørte fylkeskommuner	Plandokumenter for regional næringsutvikling.
5	NHO Rogaland	Innspill per epost vedrørende regionale næringsinteresser, formidlet av kommunikasjonsrådgiver
6	www.nho.no	Regionale rapporter og statistikk
7	Utredningsgruppen i Multiconsult	Erfaringer og lokalkunnskap fra ulike fageksperter.

4.2 Nøkkeltall for influensområdet

Dette avsnittet presenterer kort nøkkelinformasjon om de berørte kommunene Sauda, Etne og Kvinnherad kommune, samt en sammenligning av utvalgte nøkkeltall på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå.

4.2.1 Rogaland fylke

Rogaland fylke ligger sørvest i Norge, med grenser til Vestland i nord, Telemark i øst og Agder i sør. Fylket består fra 2020 av 23 kommuner, fordelt på distriktene Jæren, Nord-Jæren, Ryfylke, Haugalandet og Dalane. Per 2024 har Rogaland 500 000 innbyggere, med 60 prosent av befolkningen på Nord-Jæren rundt administrasjonssenteret Stavanger (Rogaland fylkeskommune, 2024). Sauda kommune ligger i Ryfylke, helt nord i fylket langs grensen til Vestland fylke.

4.2.2 Vestland fylke

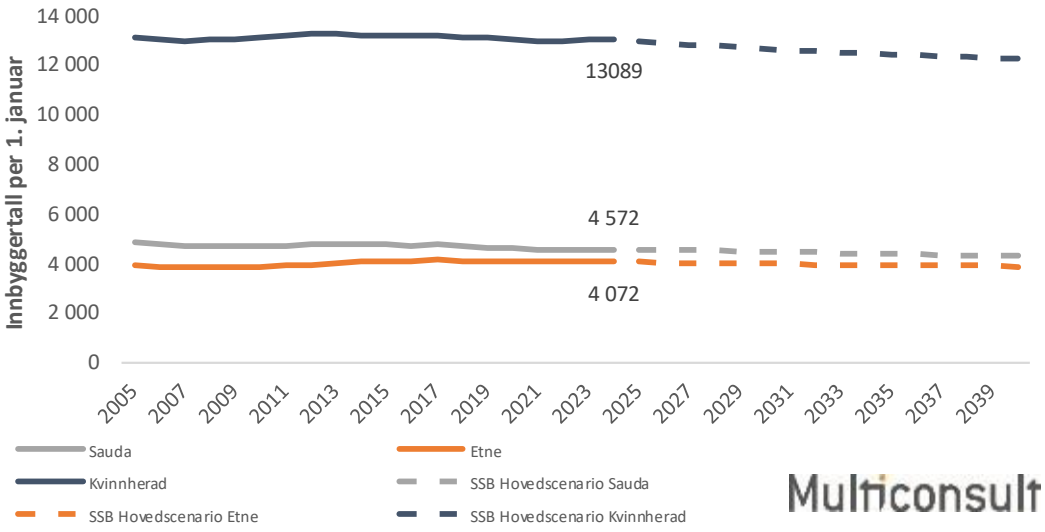
Rett nord for Rogaland ligger Vestland fylke, som ble opprettet i 2020 etter sammenslåingen mellom Hordaland og Sogn og Fjordane. Vestland grenser til Telemark, Buskerud og Innlandet i øst, og Møre og Romsdal i nord. Fylket består av 43 kommuner, delt i distriktene Sunnhordland, Midhordland, Nordhordland, Hardanger og Voss, Sogn, Sunnfjord og Nordfjord. Vestland fylke har per 2024 650 000 innbyggere, med nesten 60 prosent av befolkningen i Bergensområdet i Midhordland. (Thorsnæs, Vestland, 2024) Kvinnherad og Etne kommune ligger i Sunnhordland helt sør i fylket.

4.2.3 Innbyggertall i kommunene

Av de berørte kommunene er Kvinnherad den mest folkerike. Ved starten av 2024 var det 13 089 innbyggere i kommunen, slik det fremgår i Figur 4-1. Innbyggertallet har holdt seg stabilt de siste 15 årene. SSB stipulerer i sitt hovedscenario at antallet innbyggere de neste årene vil gå svakt ned, med et seks prosent reduksjon i befolkningen mot 2040.

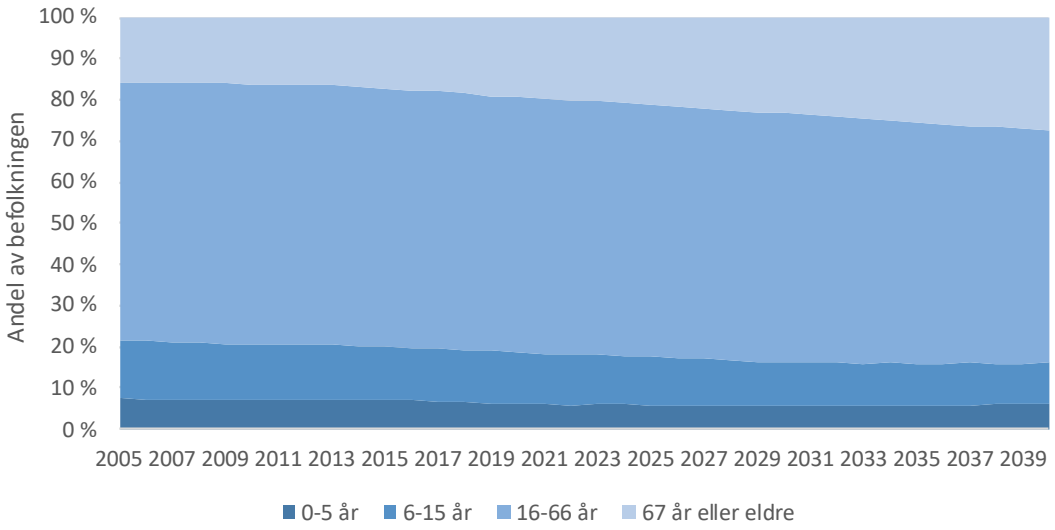
Etne kommune har et lavere innbyggertall og en svak vekst siden 2009, seks prosent opp til 4 072 innbyggere i 2024. Tilsvarende som for Kvinnherad, antas antallet basert på SSBs befolkningsframskriving å gå svakt ned, med fem prosent reduksjon frem til 2040.

Sauda kommune hadde 4 575 innbyggere per 1. januar 2024. Innbyggertallet har vært stabilt de siste 15 årene. I sitt hovedscenario for befolkningsframskrivinger mot 2040 forventer SSB at befolkningstallet i Sauda frem til 2040 vil ha en lignende seks prosent reduksjon som Etne og Kvinnherad kommune.

Figur 4-1: Innbyggertall i influensområdet (Sauda, Etne og Kvinnherad kommune) per 1. januar 2024, og SSB sin framskrivning mot 2040. Kilde: SSB (2024).

Den demografiske fordelingen i de berørte kommunene har flere fellestrekk. I dag utgjør andelen eldre (67 år eller eldre) 21 prosent. Ifølge SSB sitt hovedscenario vil andelen eldre øke til 27 prosent av befolkningen i 2040, som det fremgår av Figur 4-2 under (Statistisk sentralbyrå, 2024). Dette vil medføre en reduksjon i arbeidsstyrken i kommunen, med tilhørende nedgang i skatteinngangen og økninger i kostnader knyttet til eldreomsorg.

Figur 4-2: Historisk aldersfordeling blant innbyggerne i influensområdet, og framskrivning mot 2040. Kilde: (Statistisk sentralbyrå, 2024).

4.2.4 Regional og lokalt næringsliv og sysselsetting

Regionalt

Olje- og gassindustrien har vært og er en viktig drivkraft i næringslivet i Rogaland og Vestland. De estimerte de samlede sysselsettingseffektene, inkludert ringvirkninger, fra petroleumsnæringen i 2021 var 69 500 sysselsatte i Rogaland og 30 300 sysselsatte i Vestland. (Aslesen, Fjose, Wittemann, & Erraia, 2023) Dette representerer henholdsvis 27 prosent og ni prosent av totalt antall sysselsatte i de to fylkene i 2021. Sysselsettingseffekten er helt klart størst i Rogaland, som absorberte hele 29% av den samlede sysselsettingseffekten fra petroleumsnæringen i Norge i 2021 (Aslesen, Fjose, Wittemann, & Erraia, 2023).

I «Perspektivmeldingen 2024» for Norge forventes det at antall sysselsatte i næringer som kan knyttes til norsk petroleumsnæring vil reduseres med over 20 prosent mellom 2024 og 2030, hele 65 prosent av dagens nivå frem mot 2060 (Meld. St. 31, 2023-2024). Omstilling av næringslivet i fylker og regioner hvor petroleumsnæringen står sentralt i regionale planer for næringslivet. I «Regionalplan for grønn industri for areal- og kraftkrevende næring» i Rogaland fra 2023, er utbygging av kraftforedlende industri utpekt som et satsningsområde for fylket, med Sauda som et av flere regionale energiknutepunkt (Rogaland fylkeskommune, 2023). Tilsvarende, i Vestland fylke sin «Bærekraftig verdiskaping - Regional plan for innovasjon og næringsutvikling 2021-2033», er kraftforedlende industri identifisert som en mulighet for grønn omstilling i fylket fremover (Vestland fylkeskommune, 2021).

Både Rogaland og Vestland er kraftfylker med stor produksjon av vannkraft. På tross av et behov for økt krafttilgang og kapasitet i kraftnettet på regionalt nivå, se kapittel 1 i *KU hovedrapport*, har de berørte kommunene i influensområdet lokalt sett god kraftforsyning fra vannkraftproduksjon i kommunene.

Landbruket i Rogaland er av nasjonal betydning, og en av de største jordbruksfylkene i Norge. Vestland har også en lang tradisjon innen primærnæringene, med fiske og landbruk langs kysten og landbruk for øvrig. Ifølge SSB er det rundt 6 000 sysselsatte som bønder eller fiskere totalt i Rogaland og Vestland fylke. Av disse, er rundt 220 årsverk i influensområdet (Statistisk

sentralbyrå, 2024). Andre sentrale næringer i regionen er industri, tjenesteytende næringer og reiseliv. Tiltakets påvirkning på jordbruk og reiseliv er utredet som egne fagområder i henholdsvis 10259533-01-RIM-RAP-005 fagrapport Landbruk og andre naturressurser (*fagrapport landbruk*) og foreliggende rapport kapittel 3.

Kommunalt

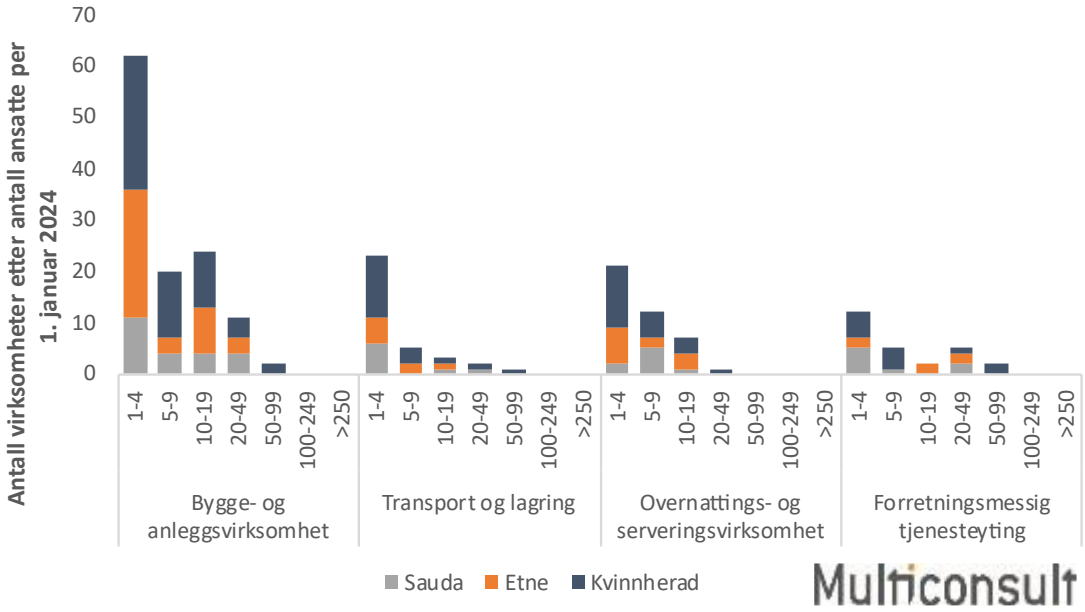
Selv om petroleumsnæringen har hatt en betydelig innvirkning på næringslivet på et regionalt nivå, har dette vært mindre fremtredende lokalt i Sauda, Etne og Kvinnherad kommuner. Kommunene har flere andre viktige næringer, herunder landbruk, teknologi, helse, handel og service og industri. I tillegg sysselsetter kommunal sektor en stor andel av den lokale arbeidskapasiteten, og er en av de største arbeidsgiverne.

Sauda kommune har lang tradisjon for industri, spesielt metallforedling. Sauda er utpekt som er prioritert energiknutepunkt for kraftforedlende industri i Rogaland fylke, og prosessindustri er den viktigste næringen i kommunen (Rogaland fylkeskommune, 2023). Smelteverket Eramet Norway Sauda er en lokal hjørnesteinsbedrift med over 200 ansatte (Proff, 2024). Det er et pågående prosjekt for etablering av karbonfangst og energigjenvinning i tilknytning til anlegget. Det er flere andre bedrifter knyttet til blant annet verkstedindustri rettet mot petroleumsvirksomhet. Sauda er også en viktig kraftkommune, med 15 vannkraftverk som totalt produserer over 1,8 TWh årlig. (Thorsnæs, Lauritzen, Helleve, & Allkunne, 2024)

Etne kommune er en av de største jordbrukskommunene i Vestland fylke, med landbruk dominert av melkeproduksjon og sauehold. Handel er også en viktig næring, hvorav handelsnæringen primært er lokalisert i tettstedet Etne. Reiseliv er et viktig satsningsområde, særlig i området rundt Åkrafjorden. I tillegg tilhører et antall arbeidsplasser industri, bygg- og anlegg, kraft- og vannforsyning og renovasjon (Thorsnæs, 2024).

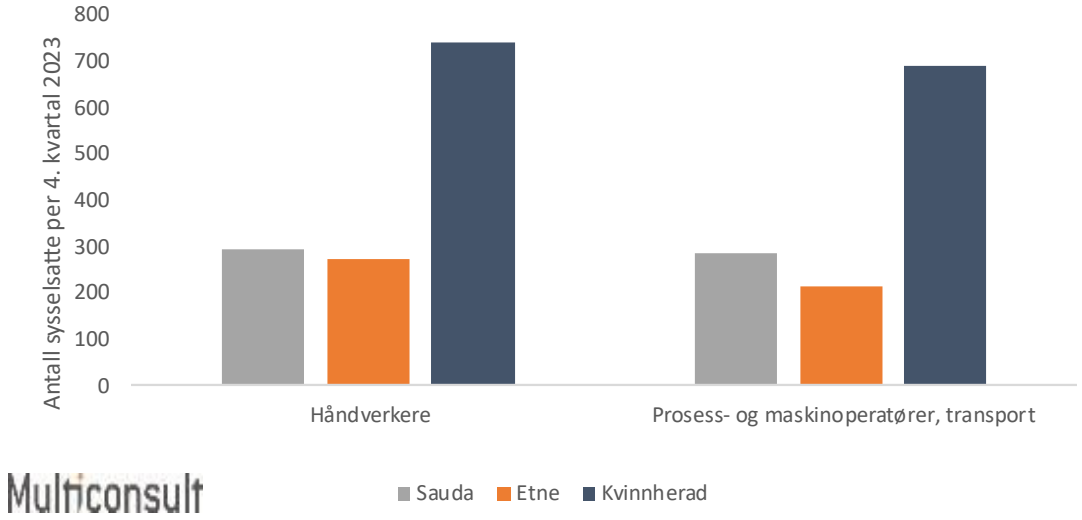
Reiseliv, oppdrett, kraftindustri og prosessindustri er de viktigste næringene i Kvinnherad kommune. Den største industribedriften i Kvinnherad kommune er Hydro Husnes med over 500 ansatte (Proff, 2024). Kvinnherad er også en sterk jordbrukskommune, særlig innen husdyrhold. Med sine 40 vannkraftverk og en årlig produksjon på 3 TWh, er kommunen også en av de største vannkraftkommunene i landet (Thorsnæs, 2024) (LO Norge; NHO, 2023). Kommunen har god selvforsyning på strøm, som sikrer forsyning til prosessindustrien.

Figur 4-3 viser antall virksomheter i næringer som vil være spesielt relevant for prosjektet, sortert etter antall ansatte. Blant sekundærnæringene er det, som det fremgår i figuren, flest virksomheter innen bygge- og anleggsvirksomhet i både Sauda, Etne og Kvinnherad, med en hovedvekt av mindre bedrifter (Statistisk sentralbyrå, 2024). Om lag halvparten av virksomhetene innen relevante næringer holder til i Kvinnherad kommune. Det er et antall bedrifter innen overnattings- og servicevirksomhet i kommunene, som kan oppleve økt aktivitet i forbindelse med anleggsfasen av tiltaket.

Figur 4-3: Antall virksomheter per 1. januar 2024 i kommunene, etter antall ansatte, i nøkkelnæringer. Kilde: (Statistisk sentralbyrå, 2024)

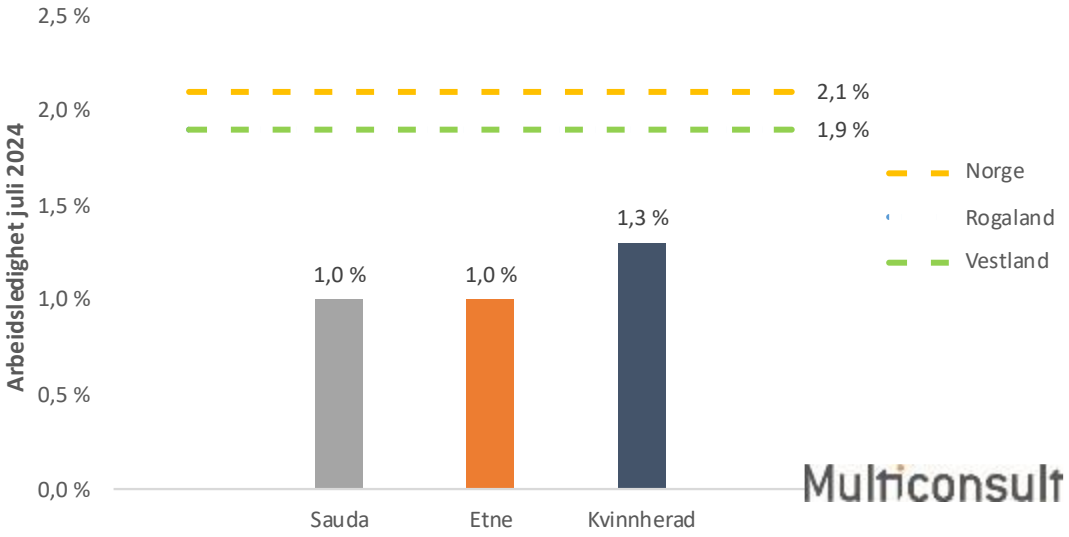
Videre fremgår det fra Figur 4-4 at kommunene per 2024 hadde nesten 2 500 ansatte innen håndverk, prosess- og maskinoperatører og transportarbeidere mv., som ansees som relevante sekundærnæringer i denne sammenhengen. Figuren viser en naturlig hovedvekt i den mest folkerike kommunen, Kvinnherad (Statistisk sentralbyrå, 2024). Sammenlignet med totalt antall sysselsatte i de respektive kommunene, har hver av kommunene rundt 25 prosent sysselsatte i disse sekundærnæringene. Sysselsettingen i disse næringene gir en indikasjon på tilgjengelig kompetanse i kommunene som vil kunne benyttes i direkte forbindelse med tiltaket.

Figur 4-4: Lønnstakere etter relevante yrkestyper i det lokale influensområdet. Kilde: (Statistisk sentralbyrå, 2024)

I tillegg til å studere strukturen i det lokale næringslivet, kan den generelle ledige kapasiteten i kommunen gi en indikasjon på kapasitet til å absorbere de forventede økonomiske virkningene fra tiltaket. Figur 4-5 presenter arbeidsledighet i de tre kommunene per juli 2024 målt som den

helt ledige andelen av arbeidsstyrken. Som det kommer frem i figuren, er arbeidsledigheten i samtlige kommuner lav, med 1,3 prosent i Kvinnherad og 1,0 prosent i Sauda og Etne kommune. Arbeidsledigheten er lavere der enn resten av fylkene og landet, hvor antallet helt ledige utgjør henholdsvis 1,9 og 2,1 prosent av arbeidsstyrken (NAV, 2024). Selv om ulike arbeidsledighetsmål vil fortelle ulike historier, er det en allmenn oppfatning om at arbeidsledigheten er lav i en historisk sammenheng. Dette betyr at regionen under normale tilstander har relativt liten kapasitet til å absorbere ytterligere økonomisk aktivitet.

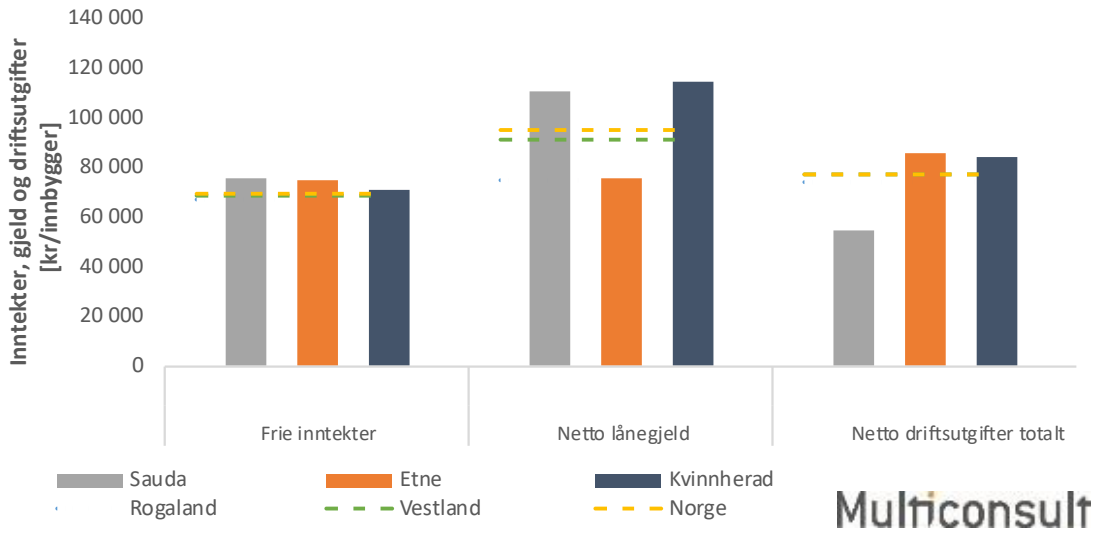

Figur 4-5: Registrert arbeidsledighet per juli 2024 i influensområdet, Rogaland og Vestland fylke og Norge. Kilde: (NAV, 2024)

4.2.5 Kommuneøkonomi og tjenestetilbud

Figur 4-6 presenterer utvalgt nøkkeldata for økonomien til de berørte kommunene for 2023. Her fremgår det at Sauda og Etne kommune har frie inntekter på samme nivå per innbygger. Kvinnherad kommune lå rett under, på samme nivå som Rogaland og Vestland fylke og landet for øvrig. Sauda kommune har en høyere netto lånegjeld per innbygger enn resten av Rogaland fylke. Det samme gjelder Kvinnherad sammenlignet med Vestland fylke (Statistisk sentralbyrå, 2024). Disse kommune kan dermed være mer sårbare for endringer i inntektsgrunnlaget.

I 2023 var det Sauda kommune som opplevde høyest driftsoverskudd, med netto driftsresultat lik 17,6 prosent av brutto driftsinntekter. Også Kvinnherad kommune hadde et høyt driftsoverskudd på 8,5 prosent, mens Etne kommune lå under en prosent. Til sammenligning er det tekniske beregningsutvalget for kommunal- og fylkeskommunal økonomi (TBU) sitt anbefalte nivå et netto driftsresultat på 1,75 prosent over tid.

Figur 4-6: Utvalgte nøkkeldata for kommuneøkonomi i influensområdet for 2023. Gjennomsnitt for Rogaland, Vestland og Norge er inkludert. Kilde: (Statistisk sentralbyrå, 2024)

De berørte kommunene bruker, som det fremgår av Figur 4-7, en større andel ressurser per innbygger på helse og omsorg, enn sine respektive fylker og Norge (Statistisk sentralbyrå, 2024). Det ventes at utgifter til helse og omsorg vil øke de kommende tiårene som en konsekvens av den demografiske utviklingen presentert i Figur 4-2. Kommunale utgifter (per innbygger) til barnehage og grunnskoleopplæring fordeler seg noenlunde likt mellom de forskjellige kommunene, og fylket og landet for øvrig, med unntak av Sauda kommune som ligger under gjennomsnittet for driftsutgifter til grunnskoleopplæring.

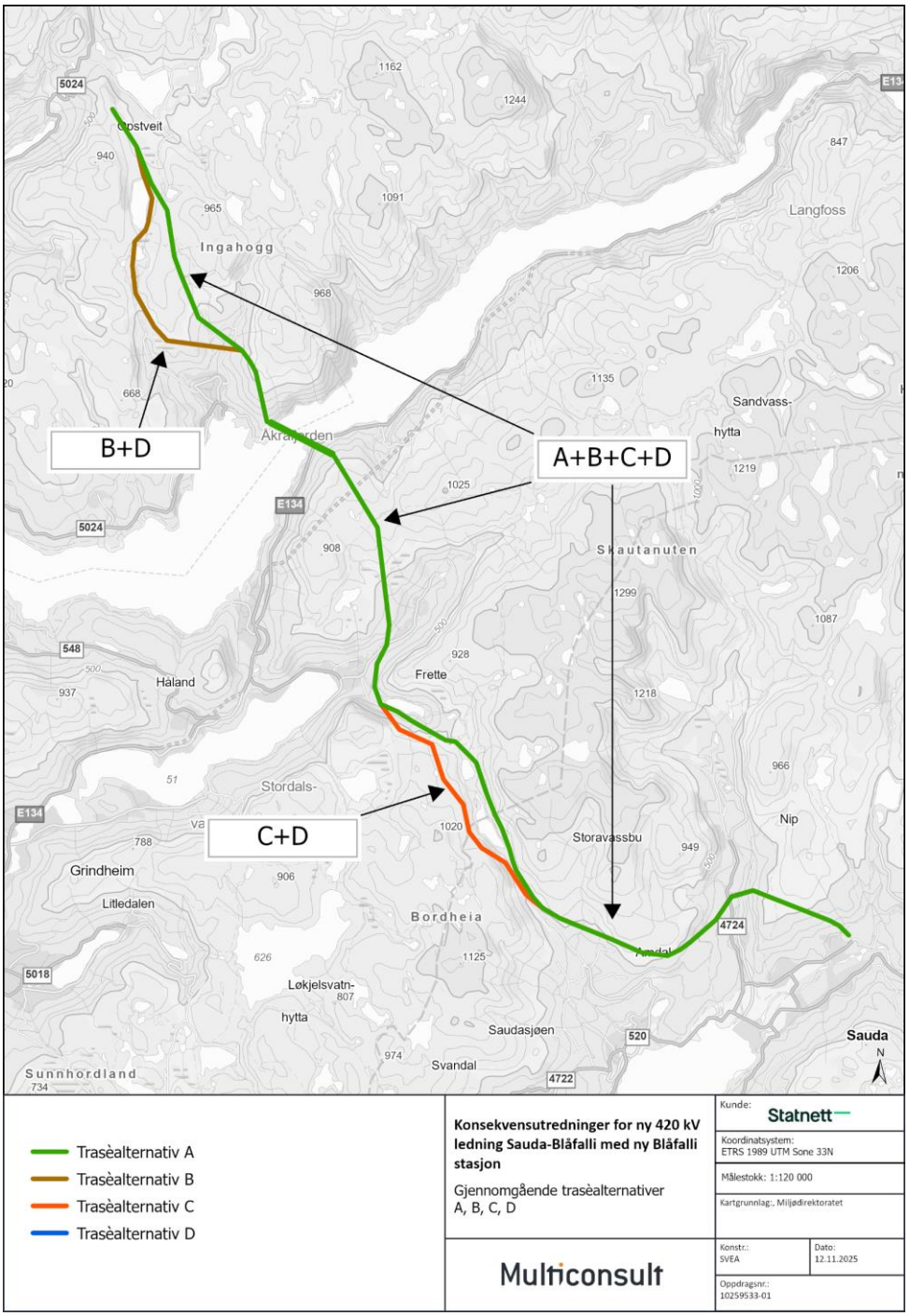

Figur 4-7: Kostnader per innbygger for utvalgte kommunale tjenesteområder. Gjennomsnitt for Rogaland fylke, Vestland fylke og Norge er inkludert. Kilde: (Statistisk sentralbyrå, 2024)

4.3 Påvirkning og konsekvens

I dette kapitlet studeres mulige virkninger av det omsøkte tiltaket på næringslivet i det lokale og regionale influensområdet, samt påvirkning på kommuneøkonomi. Det skilles mellom anleggs- og driftsfasen.

Samtlige gjennomgående alternativer omfatter alle de tre kommunene Sauda, Etne og Kvinnherad, som vist i Figur 4-8. Alternativ A+B skiller seg fra C+D i Etne og Sauda kommuner, og A+C fra B+D i Kvinnherad kommuner. Valg av alternativ og dets påvirkning og konsekvens på de respektive kommunene vil derfor variere.

Figur 4-8: Kartutsnitt med illustrasjon av de gjennomgående traséalternativene A til D.

Samlet vurdering for lokalt og regionalt næringsliv har hensyntatt vurderinger under følgende temaer:

- Arealbruk og bebyggelse
- Landbruk

- Landskap og visuelle virkninger
- Friluftsliv
- Reiseliv

4.3.1 Nullalternativet

0-alternativet utgjør referansealternativet og representerer forventet utvikling dersom tiltaket ikke gjennomføres. Dette forstås i praksis som at det *ikke bygges nye kraftledninger mellom Sauda og Blåfalli transformatorstasjon langs de skisserte traséene,* med tilhørende arealbeslag som kan påvirke landbruk, reiselivsvirksomhet, industri og andre lokale næringsinteresser. Det henvises videre til beskrivelser av arealbruk og forholdet til andre planer og av nullalternativet i *KU hovedrapport*. Nullalternativet omfatter nødvendig vedlikehold for å opprettholde fortsatt sikker drift i eksisterende anlegg, samt 1:1 utskiftning av komponenter ved endt levetid for disse. Ny 420 kV ledning Blåfalli-Gismarvik inngår i nullalternativet.

Konsekvensen av 0-alternativet er per definisjon **ubetydelig (0).**

Ifølge hovedscenarioet i SSBs befolkningsprognoser forventes befolkningen i influensområdet å synke med omtrent seks prosent innen 2040, samtidig som andelen eldre vil øke (Statistisk sentralbyrå, 2024). For kommunene vil disse demografiske endringene føre til høyere driftskostnader for helse og omsorg, samtidig som skatteinntektene vil reduseres på grunn av en mindre arbeidsstyrke. På lang sikt kan dette resultere i reduksjon i tjenestetilbudet. Imidlertid viser framskrivingene en befolkningsøkning på henholdsvis fem og sju prosent for Vestland og Rogaland fylke.

Omstilling til grønn industri og etablering av mer kraftforedlende industri er avhengig av tilgang på rimelig og tilstrekkelig fornybar kraft. Ifølge Energikommisjonen går Norge mot et kraftunderskudd i 2030, grunnet avvik mellom kraftproduksjon og et forventet høyere elektrisitetsforbruk, blant annet som følge av planer om elektrifisering av eksisterende industri og etablering av kraftkrevende industri (Energikommisjonen, 2023) I «Regional plan for innovasjon og næringsutvikling 2021-2033» i Vestland er manglende kapasitet i kraftnettet identifisert som det største hinderet for realisering av nye industriprosjekter, og at uten oppgradering av nettet vil ikke etablering av kraftforedlende industri være mulig på kort sikt (Vestland fylkeskommune, 2021).

I Sauda foreligger det planforslag for flere nyetableringer av kraftforedlende industri, men siden disse prosjektene ikke er endelig vedtatt og/eller har sikret finansiering, er det usikkerhet rundt realiseringen av disse prosjektene. Disse planene er derfor ikke medberegnet i nullalternativet.

Næringslivet i kommunene er relativt vel diversifisert. Den fremtidige utvikling i det lokale næringslivet, i tillegg til befolkningsutviklingen, avhenger derfor i stor grad av utviklingen i fylket og norsk økonomi generelt.

4.3.2 Virkninger på næringsliv og sysselsetting

Anleggsfasen

Erfaringstall fra tiltakshaver tilsier at om lag 150 årsverk vil sysselsettes i anleggsfasen innen fundamentering, reising av master og linestrekking. Som omtalt i kapittel 4.2.4 er det identifisert et antall relevante entreprenørselskap i kommunen som kan ha relevant kompetanse for enkelte av arbeidene. Arbeidet knyttet til masterigging og legging av kraftledning, samt andre elkraftinstallasjoner, foretas normalt av spesialister. Disse arbeidene vil med stor sannsynlighet

bli utført av større nasjonale eller internasjonale entreprenører. Lokalt næringsliv har tradisjonelt hatt begrenset engasjement i utbygging av kraftnett, men flere bedrifter har erfaring fra prosjekter knyttet til kraftproduksjon, blant annet vannkraftverk. Som omtalt i kapittel 4.2.4 kommunene om lag 2 500 sysselsatte innen relevante deler av sekundærnæringen.

I det lokale influensområdet definert som de tre berørte kommunene kan det dermed forventes noe lokal sysselsetting direkte relatert til konstruksjonsarbeidet i anleggsfasen for dette tiltaket isolert sett. Lokal sysselsetting i kommunene i anleggsfasen forventes dermed hovedsakelig å være knyttet til arbeider i forbindelse med:

- Fundamentering og grunnarbeider
- Skogrydding
- Etablering av adkomstveier og riggplasser
- Eventuelt andre bygg- og anleggsarbeider

Det pågår flere planlagte og meldte tiltak i regionalt nett, herunder Sauda–Gismarvik 1 og 2, Sauda–Nesflaten, Blåfalli–Gismarvik samt oppgradering av Sauda og Blåfalli transformatorstasjoner (Områdeplan Bergensområde og Haugalandet, Statnett 2022). Disse tiltakene kan samlet sett gi økt aktivitet i regionen. Vurderingen av sysselsetting og tjenesteetterspørsel i denne konsekvensutredningen gjelder imidlertid kun det omsøkte tiltaket.

Sauda

Som presentert i kapittel 4.2.4 er det ingen store entreprenørselskaper i Sauda kommune, men en rekke små og mellomstore bedrifter innenfor bygg og anlegg. Mange av bedriftene jobber allerede innenfor kraftbransjen, og kan være aktuelle underleverandører i anleggsfasen. I kommunen er det også en rekke bedrifter innen servering, overnatting, forpleining, renhold, og tilsvarende tjenester. Kommunens erfaring fra tidligere utbygging av kraftlinjer og kraftproduksjon er at dette også har hatt en positiv innvirkning på antall innbyggere i kommunen.

Etne

Innenfor bygg, anlegg og industri finnes det flere små og mellomstore aktører i kommunen, som kan ha kompetanse til å ta på seg noen av arbeidene i anleggsfasen. I tillegg er det flere utleieboliger og hoteller, samt selskaper innen matproduksjon og catering-virksomhet, som kan levere måltider til anleggsbrakker og tilby innkvartering for arbeidere.

Kvinnherad

Som omtalt i kapittel 4.2.4 finnes det flere små og mellomstore bedrifter som kan ha relevant kompetanse for enkelte av arbeidene. Som vist i Figur 4-4 er også antallet sysselsatte i sekundærnæringen høyest i Kvinnherad, sammenlignet med Etne og Sauda. Kvinnherad har også en stor servicenæring, primært rettet mot turistnæringen, herunder matservering og flere overnattingssteder, som kan levere tjenester i anleggsfasen utenfor høysesongen i sommermånedene. Se kapittel 3 for vurdering av tiltakets påvirkning på reiseliv.

Rogaland og Vestland fylker

Noe av sysselsettingseffekten og etterspørselen etter tjenester i anleggsfasen forventes å bli absorbert av nærliggende kommuner i Vestland og Rogaland. Det er ikke gjort en kartlegging av entreprenører eller spesialister på fylkesnivå, men den sterke petroleums- og kraftnæringen i

regionen har på regionalt nivå bidratt til å utvikle en sterk leverandørnæring innenfor ingeniør- og mekaniske tjenester og elektroindustri.

Oppsummering av virkning i anleggsfasen

Følgende oppsummering ser kommunene under ett. Det lokale næringslivet i de tre kommunene anses samlet å ha relevant kompetanse knyttet til arbeider innenfor de ovenfor nevnte aktivitetene. Den lave arbeidsledigheten gjør at kapasiteten til å utføre arbeidene anses som noe begrenset, og tilreisende arbeidskraft forventes å stå for mye av sysselsettingen. Det forventes derfor at lokal sysselsetting og næringsvirksomhet i forbindelse med utbyggingen totalt sett vil være moderat i forhold til det samlede antallet ansatte i relevante næringer. Overordnet kan de direkte virkningene av tiltaket på lokal omsetning og sysselsetting potensielt være **noe positiv (+)** for influensområdet samlet i anleggsfasen, uavhengig av traséalternativ og varianter, gitt at den lokale kapasiteten blir benyttet.

Følgende oppsummering ser fylkene under ett. Regionalt vurderes kapasiteten til å absorbere aktiviteten som noe større, derunder at andre nabokommuner antas å kunne absorbere noe av den økte etterspørselen etter de nevnte tjenestene. Sammenlignet med størrelsen og arbeidsledigheten i regionen vurderes virkningen likevel som **ubetydelig (0)** for fylkene.

Driftsfasen

Sauda kommune

Øst for Sauda sentrum ligger en stor industripark der flere større industriprosjekter er under planlegging, inkludert en ammoniakkfabrikk og et landbasert smoltanlegg. Dette industriområdet ligger utenfor arealet berørt av de ulike trasealternativene ut fra Sauda. Det er også et pågående prosjekt for etablering av et datasenter i Sauda.

I tillegg til satsning på kraftintensiv industri er reiseliv også et satsningsområde for kommunen og det henvises videre til utredningen av reiselivet under kapittel 3. Det er verdt å bemerke at endringer i reiselivsnæringen, eksempelvis gjennom hytteutbygging eller ekspansjon av reiselivstilbudet, kan ha ringvirkninger for det øvrige næringslivet i kommunen. Eventuelle ringvirkninger er dog ikke forsøkt tallfestet her. Det er ikke identifisert næringsarealer som vil bli direkte berørt av traséalternativene.

Etne kommune

Trasealternativene går parallelt med eksisterende trasé over beiteområder ned mot Frette. De foreslåtte traséalternativene kan dermed påvirke næringsaktører i landbrukssektoren. Dette omtales nærmere under fagområdet landbruk i *fagrapport landbruk*. Det er ellers ikke identifisert næringsarealer som vil bli direkte berørt av traséalternativene.

Kvinnherad kommune

Det er ikke identifisert næringsarealer som vil bli direkte berørt av traséalternativene. Det henvises til *fagrapport landbruk* for vurdering av påvirkning og konsekvens for landbruksnæringen i kommunen.

Rogaland og Vestland fylker

Næringslivet og arbeidsplasser, samt nye industriplaner, i regionen og derunder på Haugalandet, i Bergensområdet og i områdene rundt, trenger stabil tilgang på energi. NHO Rogaland har derfor

uttrykt at de er positive til oppgradering av linjene mellom Sauda og Blåfalli. NHO Rogaland påpekte at det i Sauda i dag er industribedrifter som er avhengige av en trygg og stabil tilgang på energi, og at også andre nye næringsplaner (ammoniakkfabrikk, utvidelse av reiseliv m.m.) i regionen vil kreve tilgang på energi. En oppgradert Sauda-Blåfalli kan potensielt bidra positivt til dette.

Oppsummering av virkning i driftsfasen

I driftsfasen vil tiltaket medføre økt aktivitet innen drift og vedlikehold for netteier, estimert til fire faste årsverk samlet for det utredede tiltaket og tiltaket ny Blåfalli stasjon. Overordnet vurderes de direkte virkningene på lokal omsetning og sysselsetting som **ubetydelige (0)** for kommunene samlet, uavhengig av utbyggingsalternativ. Oppgradering av linjekorridoren Sauda-Blåfalli kan potensielt ha en positiv virkning på kraftforsyning til næring og industri i regionen, men dette er ikke forsøkt kvantifisert. Virkningene på næringsvirksomhet og sysselsetting i driftsfasen i sum å ha en **ubetydelig konsekvens (0)** for fylkene samlet.

Påvirkning på næringsvirksomhet innenfor landbruk og reiseliv er, som tidligere nevnt, ikke vurdert i denne delen av utredningen, men utredet som et egne fagområder i hhv. *fagrapport landbruk* og i foreliggende fagrapport kapittel 3.

4.3.3 Virkninger på kommunenes økonomi

Netteier vil måtte svare eiendomsskatt av kraftledningen til alle de berørte kommunene, da Sauda, Etne og Kvinnherad kommune har innført eiendomsskatt for kraftverk og kraftnett. Eiendomsskatt vil være gjeldende for kommunene uavhengig av valgt alternativ. Kommunene har en eiendomsskatt på 7 promille av grunnlaget (Sauda kommune, 2024) (Etne kommune, 2024) (Kvinnherad kommune, 2024). Eiendomsskatt inngår ikke i kommunenes inntektsutjevning-system, og de sitter derfor igjen med hele inntekten.

Taksering av kraftlinjer og overføringsanlegg skjer i henhold til eiendomsskatteloven § 3 bokstav c og d, hvor disse anleggene klassifiseres som en del av "kraftnettet". Det er de kommunale takstnemndene, og ikke statlige skattemyndigheter, som har ansvar for å fastsette verdien på kraftlinjer og overføringsanlegg (Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar, 2024). Ettersom dette ikke foreligger på nåværende tidspunkt, er det gjennomført et forenklet estimat av inntekt fra eiendomsskatten på grunnlag av totale investeringskostnader (inklusive materialer, arbeid og finansieringskostnader) for den infrastruktur som ligger i en gitt kommune. Avskrivningsmetode for den fysiske kapitalen varierer. Her sees det for enkelhets skyld bort fra avskrivninger da høyspentanlegg har lang levetid.

Kostnadene som er lagt til grunn i denne beregningen er et investeringsestimat fra meldingen om prosjektet. Kostnaden er der anslått til 1,5 til 2,4 mrd. NOK i 2023-kroner, avhengig av trasevalg. I denne forenklede vurderingen antas kostnadene å være likt fordelt mellom kommunene. For et mer detaljert kostnadsoverslag henvises det til konsesjonssøknaden, hvor fastsatt trasé og tekniske spesifikasjoner er avklart.

Virkninger på kommuneøkonomien av kraftnettutbygging vurderes ved å se på endringene i de årlige kommunale inntektene i sammenheng med kommunens årlige driftsutgifter, hvor inntektene antas å være direkte påvirket av utbyggingskostnaden.

Investeringene som følger av tiltaket, vil være av liten karakter for hver av kommunene. Eiendomsskatten per kommune basert på det laveste investeringsestimatet (500 MNOK) antas å utgjøre rundt 0,5, 0,7 og 0,2 prosent av totale årlige driftsutgifter til henholdsvis Sauda, Etne og

Kvinnherad kommuner. For det øvre sjiktet av investeringsrammen (800 MNOK), vil inntjeninger fra eiendomsskatt utgjøre 0,8, 1,2 og 0,3 prosent av driftsutgiftene for Sauda, Etne og Kvinnherad respektivt.

Eiendomsskatten vil være noe lavere i anleggsfasen, med det er ikke gjort noen eksplisitt beregning av dette. Kommunenes inntekter fra nettanleggene regnes dermed som **ubetydelig konsekvens for Kvinnherad (0), og liten positiv konsekvens (+) for Sauda og Etne kommuner** (ref. Tabell 4-5**)**, uavhengig av valgt ledningstrase.

Det er viktig å understreke at denne vurderingen bygger på forenklede estimater, og at nøyaktige beregninger av eiendomsskatteinntektene først vil være tilgjengelige etter at en fullstendig taksering av det omsøkte tiltaket er gjennomført. Kommunene mottar eiendomsskatt fra eksisterende linje mellom Sauda og Blåfalli. Eiendomsskatten vil dermed økes tilsvarende forskjellen mellom disse to linjene.

I tillegg vil utbyggingen kunne skape indirekte skatteinntekter fra lokalt næringsliv. Disse indirekte effektene er som regel relativt små, og i tillegg forbundet med så stor usikkerhet på dette stadiet at de ikke er forsøkt tallfestet. Andre virkninger på kommunenes økonomi, derunder kvantifisering av eiendomsskatt fra fritidsboliger eller lignende, vurderes heller ikke her.

4.3.4 Variantvurdering – «bedre enn» eller «dårligere enn» hovedalternativene

I Tabell 4-3 er variantene V1, V2, V3 og V3 sammenlignet med de aktuelle hovedalternativene på samme delstrekninger. Vurderingene er basert på forenklet skala nederst i tabellen. Samlet faglig begrunnelse for variantvurderingene er gitt i Tabell 4-4.

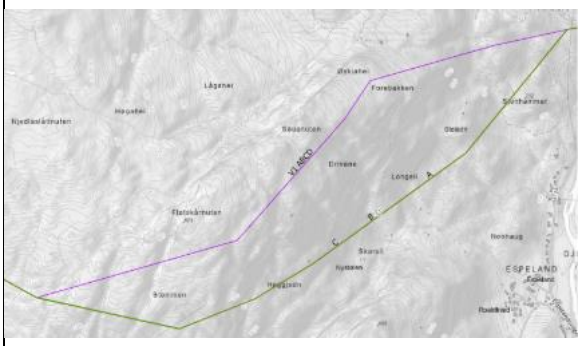
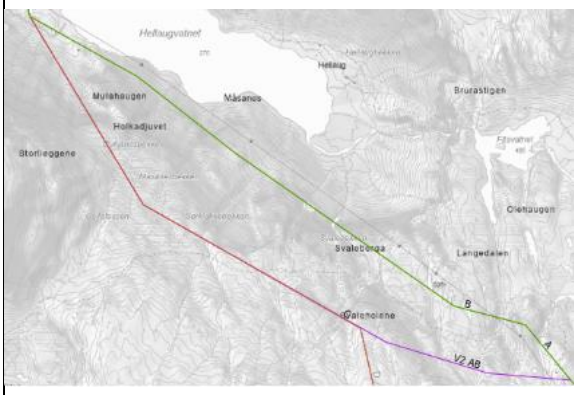
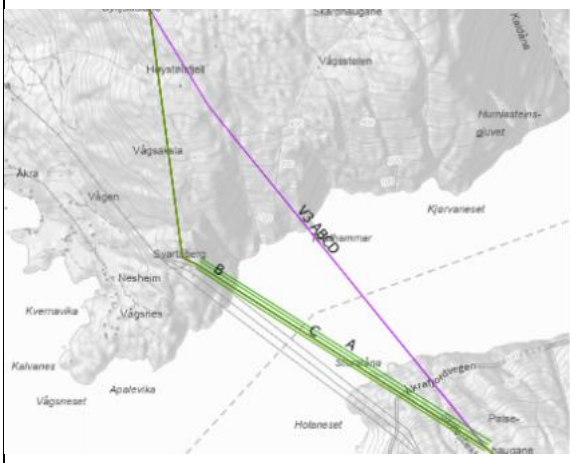
Tabell 4-3: Vurdering av variantene V1, V2, V3 og V4. Variantene er sammenliknet med de aktuelle korridorene som varianten er et alternativ til.

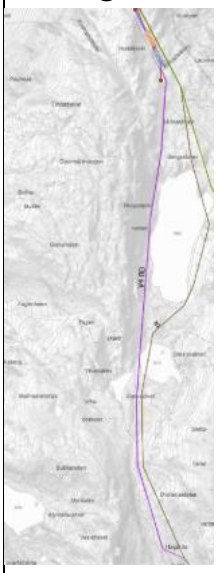
Variant	Gjelder korridorene:	Vurdering iht. skala
Nr. 1: Espeland	**A, B, C, D**	Likt
Nr. 2: Hellaugvatnet	**A, B** (kun aktuell for korridorer i østre løp (nede i dalen))	Likt
Nr. 3: Åkrafjorden	**A, B, C, D**	Likt
Nr. 4: Bergstølvatnet	**B, D** (kun aktuell for korridorer i vestre løp)	Likt

Skala for variantvurdering:

Mye dårligere enn referanse	Litt dårligere enn referanse	Likt	Noe bedre enn referanse	Mye bedre enn referanse

Tabell 4-4: Faglig vurdering av variantene V1, V2, V3 og V4 sammenliknet med hovedkorridorene (A, B, C, og D).

Variant	Gjelder	Faglig vurdering av variant sammenliknet med hovedkorridorene
V1: Espeland Lilla linje mot nord er varianten. Grønn linje er hovedkorridorer A, B, C og D.	A, B, C, D	Vurderes ikke til å påvirke arealer regulert til næring eller ha vesentlig påvirkning på kommuneøkonomi eller sysselsetting utover referanse. Vurderes derfor lik som referanse.
V2: Hellaugvatnet Lilla+rød linje mot sør er varianten. Grønn linje er hovedkorridorer A og B.	A, B	Vurderes ikke til å påvirke arealer regulert til næring eller ha vesentlig påvirkning på kommuneøkonomi eller sysselsetting utover referanse. Vurderes derfor lik som referanse.
V3: Åkrafjorden 	A, B, C, D	Vurderes ikke til å påvirke arealer regulert til næring eller ha vesentlig påvirkning på kommuneøkonomi eller sysselsetting utover referanse. Vurderes derfor lik som referanse.

Lilla linje mot øst er varianten. Grønn linje er hovedkorridorer A, B, C og D.		
V4: Bergstølvatnet Lilla linje mot vest er varianten. Grønn linje er hovedkorridorer C og D.	B, D	Vurderes ikke til å påvirke arealer regulert til næring eller ha vesentlig påvirkning på kommuneøkonomi eller sysselsetting utover referanse. Vurderes derfor lik som referanse.

4.3.5 Sammenstilling av konsekvenser

Traséalternativene A til D rangeres sammen med nullalternativet fra 1 til 5, der 1 er alternativet vurdert til minst negativ konsekvens.

Tabell 4-5: Samlet vurdering av påvirkning og konsekvens for tema næringsliv og samfunnsinteresser.

Deltema	**Alt. 0**	**Alt. A**	**Alt. B**	**Alt. C**	**Alt. D**
Kommunenes næringsliv og sysselsetting - anleggsfase	0	1	1	1	1
Kommunenes næringsliv og sysselsetting - driftsfase	0	0	0	0	0
Fylkenes næringsliv og sysselsetting - anleggsfase	0	0	0	0	0
Fylkenes næringsliv og sysselsetting - driftsfase	0	0	0	0	0
Sauda - Kommuneøkonomi	0	1	1	1	1
Etne - Kommuneøkonomi	0	1	1	1	1
Kvinnherad - Kommuneøkonomi	0	0	0	0	0
Samlet vurdering	***Ubetydelig***	***Positiv***	***Positiv***	***Positiv***	***Positiv***
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	Per definisjon ingen konsekvens	Kun positiv og ubetydelig konsekvens	Kun positiv og ubetydelig konsekvens	Kun positiv og ubetydelig konsekvens	Kun positiv og ubetydelig konsekvens
Rangering	*2*	*1*	*1*	*1*	*1*
Begrunnelser for rangering		Alle traséalternativ er like for fagtemaet	Alle traséalternativ er like for fagtemaet	Alle traséalternativ er like for fagtemaet	Alle traséalternativ er like for fagtemaet
Variant 1: Espeland	0	Likt			

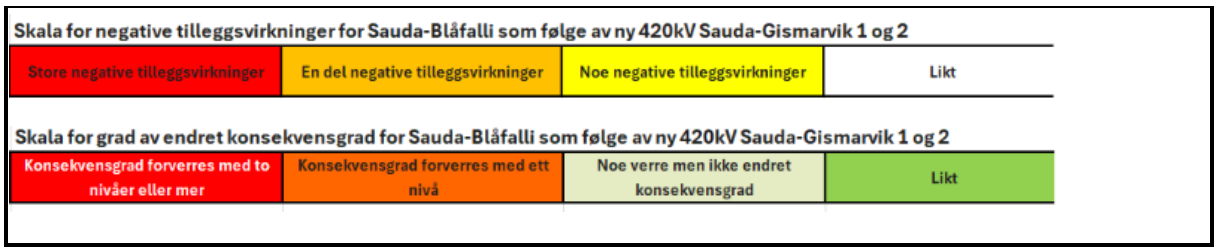
Variant 2: Hellaugvatnet	0	Likt		
Variant 3: Åkrafjorden	0	Likt		
Variant 4: Bergstølvatnet	0	Likt		

4.3.6 Tilleggsvirkninger som følge av fremtidig spenningsoppgradering (420 kV) av Sauda-Gismarvik 1 og 2

Tabell 4-6 oppsummerer i) i hvilken grad spenningsoppgraderingen av ledningene mellom Sauda og Gismarvik, med sine ulike alternativer, kan gi ytterligere negative virkninger for fagtema reiseliv der influensområdet for tiltaket overlapper med ny 420 kV Sauda–Blåfalli (virkninger på delområdenivå), og ii) i hvilken grad tilleggsvirkningene fra Sauda-Gismarvik vurderes å ville endre samlet konsekvensgrad for fagtemaet. Den faglige begrunnelse for konklusjonene er gitt i samme tabell. Merk at vestre del av linjestrekningen for alternativene 3.0 og 1.0 har en variant som vil bli del av kommende konsekvensutredning for Sauda-Gismarvik-prosjektet. Varianten går nord for alternativene 3.0 og 1.0, og benevnes V. Om valget faller på ett av hovedalternativene 1.0 eller 3.0, eller varianten av disse hovedalternativene (1.0/V eller 3.0/V)) på denne delstrekningen antas å ikke påvirke konsekvensnivå for Sauda-Blåfalli. Varianten V er derfor ikke vurdert per se i tabellen, men benevnt i parentes sammen med korridoralternativ.

Tabell 4-6: Grad av negative tilleggsvirkninger for fagtema reiseliv som påkommer for Sauda-Blåfalli-korridorene (A, B, C og D) – og A, B, C og D med variant (V1), samt grad av endring i samlet konsekvensgrad når tilleggsvirkningene fra Sauda-Gismarvik 1 og 2 inkluderes. Vurderingene tar utgangspunkt i konklusjonene for konsekvensnivå som følger av spenningsoppdragering til 420 kV for linja mellom Sauda-Blåfalli, se kap. 4.3.5

Alternativ for Sauda-Blåfalli	**Korridor-alternativ for Sauda-Gismarvik**	**Nivå av tilleggs-virkninger for fagtemaet iht. skala (delomr. -nivå)**	**Endring av samlet konsekvensgrad for fagtemaet**	**Faglig begrunnelse for:** **i) nivå av tilleggsvirkning (delområdenivå)** **ii) endring av samlet konsekvensgrad**
Hovedkorridor (A, B, C, D)	3.0 (/V)			Vurderes ikke til å påvirke arealer regulert til næring eller ha negativ påvirkning på kommuneøkonomi eller sysselsetting.
	1.0 (/V)			Vurderes ikke til å påvirke arealer regulert til næring eller ha negativ påvirkning på kommuneøkonomi eller sysselsetting.
	2.0			Vurderes ikke til å påvirke arealer regulert til næring eller ha negativ påvirkning på kommuneøkonomi eller sysselsetting.
Hovedkorridor (A, B, C og D) m/variant nr. 1: Espeland (V1)	3.0 (/V)			Vurderes ikke til å påvirke arealer regulert til næring eller ha negativ påvirkning på kommuneøkonomi eller sysselsetting.
	1.0 (/V)			Vurderes ikke til å påvirke arealer regulert til næring eller ha negativ påvirkning på kommuneøkonomi eller sysselsetting.
	2.0			Vurderes ikke til å påvirke arealer regulert til næring eller ha negativ påvirkning på kommuneøkonomi eller sysselsetting.

4.4 Avbøtende tiltak

Ifølge forskrift om konsekvensutredninger § 23 om forebygging av virkninger, skal konsekvensutredningen *«beskrive de tiltakene som er planlagt for å unngå, begrense, istandsette og hvis mulig kompensere for vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn både i bygge- og driftsfasen»*. Skadebegrensende tiltak som presenteres bør være relevante og realistiske. Tiltakshierarkiet [8], vist i Figur 141 i hovedrapporten, ligger til grunn ved vurdering av skadebegrensende tiltak.

I tiltaksbeskrivelsen omtales tiltak som inngår i planene som Statnett søker konsesjon for. Disse er inkludert i vurderingen av konsekvensgraden. Omsøkt tiltak, med ulike traséalternativer og utredninger av disse, er et resultat av en omfattende optimaliseringsprosess, hvor et betydelig antall alternativer og varianter ble vurdert opp mot hverandre med sikte på å synliggjøre mulig påvirkning på miljø og samfunn. Dette betyr at en rekke skadebegrensende tilpasninger er implementert i tiltaket slik det er omsøkt, for eksempel justert linjeføring, optimalisering av mastepunkter, justert mastehøyde mm. I lys av dette er det ikke foreslått ytterligere skadereduserende tiltak for tema næringsliv og samfunnsinteresser.

4.5 Usikkerhet

Datagrunnlaget og nøkkelfakta om de berørte kommunene antas som gode. Vurdering av påvirkning er basert på skjønn, samt forenklede beregninger av eiendomsskatt basert på investeringskostnadene for tiltaket. Det er heftet usikkerhet ved investeringskostnaden, som gir noe usikkerhet i påvirkningen på kommuneøkonomien. Begrenset informasjon rundt anleggsfasen gir også noe usikkerhet i påvirkningen på sysselsetting.

4.6 Oppfølgende undersøkelser

Behovet for oppfølgende undersøkelser avhenger av omsøkt trasealternativ, og tilhørende vurdering av konsekvens for lokalt og regionalt næringsliv og kommuneøkonomi. Det anbefales å gjøre en mer detaljert utregning av eiendomsskatt for vurdering av virkninger på kommunenes økonomi og eventuelle fordelingseffekter mellom kommunene, og beregning av sysselsetting mtp. virkningene for lokal og regional verdiskaping, når de endelige utbyggingsplanene foreligger.

5 Referanser

Aslesen, S., Fjose, S., Wittemann, A., & Erraia, J. (2023). *Ringvirkninger av de midlertidige endringer i petroleumsskatteloven, samt nasjonale ringvirkninger av petroleumsnæringen i 2021, Menon-publikasjon nr. 10/2023.* Oslo: Menon Economics.

Asplan Viak for Innovasjon Norge. (2022). *Reiselivets verdiskapning.* Innovasjon Norge.

Energikommisjonen. (2023). *NOU 2023: 3 Mer av alt - raskere* . Oslo: Energidepartementet.

Etne kommune. (2024, 09 05). *Eigedomsskatt*. Hentet fra etne.kommune.no: https://www.etne.kommune.no/organisasjon/sektorar/administrasjon/okonomi-og-stab/okonomi/eigedomsskatt/#eigedomsskatt-2024

Geopark Sunnhordland. (2025). *Om oss*. Hentet fra geoparksunnhordland.no: https://www.geoparksunnhordland.no/geopark-sunnhordland/

Innovasjon Norge. (2025, 11 12). *Verdiskapingen i norsk reiseliv i 2024 slår rekorder*. Hentet fra reiseliv.innovasjonnorge.no: https://reiseliv.innovasjonnorge.no/artikkel/verdiskapingen-i-norsk-reiseliv-i-2024

Kvinnherad kommune. (2024, 09 05). *Eigedomsskatt i Kvinnherad kommune*. Hentet fra kvinnherad.kommune.no: https://www.kvinnherad.kommune.no/eigedomsskatt.433859.nn.html

Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar. (2024, 09 20). *Kraftlinjer og overføringsanlegg*. Hentet fra lvk.no: https://lvk.no/fagomrader/eiendomsskatt/kraftlinjer-og-overforingsanlegg

LO Norge; NHO. (2023). *Kraftløftet Vestland.* LO Norge; NHO.

Menon Economics. (2019). *Rapport om Reiseliv i Sauda*.

Miljødirektoratet. (2023, September 4). *Veileder | M-1941 Konsekvensutredning av klima og miljø*. Hentet fra Miljodirektoratet.no: https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger

NAV. (2024, 08 10). *Hovedtall om arbeidsmarkedet - Statistikk per august 2024*. Hentet fra nav.no: https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssokere-og-stillinger-statistikk/hovedtall-om-arbeidsmarkedet

NHO Reiseliv; Menon Economics. (2025, 11 17). *Tall og fakta om norsk reiseliv*. Hentet fra nhoreiseliv.no: https://www.nhoreiseliv.no/tall-og-fakta/tall-og-fakta-om-norsk-reiseliv/

Norges vassdrags- og energidirektorat. (2022, 04 11). *Reiseliv - NVE*. Hentet fra https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft-paa-land/kunnskapsgrunnlag-om-virkninger-av-vindkraft-paa-land/reiseliv/

Proff. (2024, 09 10). *Eramet Norway AS*. Hentet fra proff.no: https://proff.no/selskap/eramet-norway-as/sauda/metaller-og-metallvarer/IG3XVCA07S4

Proff. (2024, 09 12). *Sør-Norge Aluminium AS*. Hentet fra proff.no: https://www.proff.no/selskap/s%C3%B8r-norge-aluminium-as/husnes/aluminium-og-aluminiumsvarer/IF5PDPQ000S

Rogaland fylkeskommune. (2023, 06 14). Regionalplan for grønn industri - for areal- og kraftkrevende næring. Rogaland fylkeskommune.

Rogaland fylkeskommune. (2024, 03 14). *Om Rogaland*. Hentet fra Rogaland fylkeskommune: https://www.rogfk.no/om-fylkeskommunen/om-rogaland/

Sauda kommune. (2017). *Strategisk næringsplan Sauda - Vedtatt i kommunestyret 21/6/2017.* Sauda: Sauda kommune.

Sauda kommune. (2022). Kommuneplanens arealdel 2019-2031, revidert 19.10.2022. Sauda: Sauda kommune.

Sauda kommune. (2024, 09 05). *Eiendomsskatt*. Hentet fra sauda.kommune.no: https://www.sauda.kommune.no/tjenester/vis-alle-tjenester/okonomi/eiendomsskatt/

Statistisk sentralbyrå. (2024, 09 09). *06265: Boliger, etter bygningstype (K) 2006 - 2024*. Hentet fra ssb.no: https://www.ssb.no/statbank/table/06265/

Statistisk sentralbyrå. (2024, 08 10). *10309: Bedrifter, etter næringshovedområde (SN2007) og antall ansatte (K) 2009 - 2024*. Hentet fra ssb.no: https://www.ssb.no/statbank/table/10309

Statistisk sentralbyrå. (2024, 09 09). *10328: Fritidsbygg innenfor og utenfor tettbygd fritidsbyggområde, etter bygningstype og størrelse på område (K) 2014 - 2023*. Hentet fra ssb.no: https://www.ssb.no/statbank/table/10328/

Statistisk sentralbyrå. (2024, 08 10). *11619: Yrke-, bosted- og kjønnsfordeling blant sysselsatte, etter alder. 4. kvartal (K) 2015 - 2023*. Hentet fra ssb.no: https://www.ssb.no/statbank/table/11619

Statistisk sentralbyrå. (2024, 08 10). *12362: Utgifter til tjenesteområdene, kommunekonsern, etter funksjon og art (K) 2015 - 2023*. Hentet fra ssb.no: https://www.ssb.no/statbank/table/12362

Statistisk sentralbyrå. (2024, 09 10). *12843: Eiendomsskatt (K) 2007 - 2024*. Hentet fra ssb.no: https://www.ssb.no/statbank/table/12843/

Statistisk sentralbyrå. (2024, 08 10). *14288: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter kjønn og alder, i 9 alternativer (K) 2024 - 2050*. Hentet fra ssb.no: https://www.ssb.no/statbank/table/14288/

Thorsnæs, G. (2024, 09 10). *Etne*. Hentet fra Store norske leksikon på snl.no: https://snl.no/Etne

Thorsnæs, G. (2024, 09 08). *Kvinnherad*. Hentet fra Store norske leksikon på snl.no: https://snl.no/Kvinnherad

Thorsnæs, G. (2024, 09 26). *Vestland*. Hentet fra Store norske leksikon på snl.no: https://snl.no/Vestland

Thorsnæs, G., Lauritzen, P. R., Helleve, E., & Allkunne. (2024, 09 05). *Sauda*. Hentet fra Store norske leksikon på snl.no: https://snl.no/Sauda

Vestland fylkeskommune. (2021, 06 16). Berekraftig verdiskaping – regional plan for innovasjon og næringsutvikling. Vestland fylkeskommune.

Visit Norway. (2024, 09 16). *Reiselivets verdiskaping i Norge*. Hentet fra business.visitnorway.com: https://business.visitnorway.com/no/markedsinnsikt/

Aas, Ø., Museth, J., & Tangeland, T. (2006). *Konsekvensutredning: 420 kV kraftledning Sima-Samnanger*. NINA.